

73

Colectia POVESTIRI ȘTIINȚIFICO-FANTASTICE

NATHANIEL HAWTHORNE

FĂURARUL DE
FRUMUȘEȚE

EDITATĂ
DE REVISTA
**ȘTIINȚA
TEHNICĂ**

NATHANIEL HAWTHORNE

DOUĂ POVESTIRI

traducere din limba engleză de
ELENA EPURAN și ANDREI BANTAȘ

Colecția „Povestiri științifico-fantastice”

73

NATHANIEL HAWTHORNE

(1804—1864)

„Hawthorne are stilul cel mai pur, gustul cel mai fin, cea mai folositoare cultură, umorul cel mai delicat, patosul cel mai emoționant, imaginația cea mai strălucitoare și cea mai deplină ingeniozitate.”

Așa îl caracteriza Edgar Allan Poe, care a fost foarte sever cu toți scriitorii americani, cu excepția lui Hawthorne.

Ca și contemporanul său Edgar Poe, Nathaniel Hawthorne a rămas orfan de mic, și-a trăit copilăria într-o singurătate demoralizantă, citind tot ce-i cădea în mână, a urmat studii universitare și apoi a făcut hamalic literar la diferite ziare și magazine ilustrate din provincie.

Hawthorne a fost silit să accepte diferite slujbe mărunte, ca să-și poată întreține familia, dar de multe ori a rămas timp îndelungat șomer. Cărțile nu și le-ar fi putut publica fără sprijinul unor prieteni credincioși care dispuneau de mai multe mijloace.

Într-o epocă foarte timpurie (1841), când socialismul științific nu era încă dezvoltat, Hawthorne s-a alăturat concepțiilor socialismului utopic. Așa se face că el participă la organizarea unei colonii de tip fourierist. El fusese întotdeauna animat de idei radicale, nu putuse niciodată suferi convenționalismul vieții contemporane și întrețerea viitorul unei noi orânduiri sociale, legată mai ales de dorința de libertate, care ar fi adus înfăptuirea unui vechi vis al omenirii. Colonia din care a făcut parte Hawthorne era o fermă, unde scriitorul lucra cot la cot cu alți entuziaști, investindu-și toate micile economii în această experiență, pe care a înfățișat-o cu mult realism în romanul său „The Blithedale Romance” („Întâmplări din valea fericirii”). După căsătorie, Hawthorne a continuat să se ocupe de grădinărit, așa cum învățase în colonia socialistă.

Nathaniel Hawthorne e celebru mai ales prin romanul său „The Scarlet Letter” („Stigmatul”), care înfățișează în culori vii viața provinciei Noua Anglie, dominată de puritanismul fanatic. În afară de alte câteva romane, de admirabilele basme pentru copii, reunite, și volumele „A Wonder Book” („Cartea minunilor”) și „Tanglewood Tales” („Poveștile din Tanglewood”), partea cea mai însemnată a operei lui Hawthorne o constituie nuvelele morale, alegorice sau fantastice, care, prin temele adesea aluitoare, prin atmosfera pe alocuri tenebroasă și prin stilul lor rafinat, se aseamănă cu acelea ale lui Edgar Poe, mai cunoscute publicului nostru.

Povestirile lui Hawthorne au de obicei subiecte de un tragic sumbru — determinat de însăși viața lui Hawthorne —, dar fără nimic macabru. Spre deosebire de cele ale contemporanului său Poe, nuvelele lui Hawthorne nu se învîrtesc în jurul unei crime sau al unui instinct pervers, nu sînt pline de fantome și de materializări ale imaterialului. Pătruns de romantism, Hawthorne se aventurează și el în misterul care depășește experiența, dar lasă să se înțeleagă în concluzie că faptele stranii pe care le relatează pot decurge din cauze materiale obscure sau prost observate.

Hawthorne are mult interes psihologic pentru personajele sale, pe care și le plasează într-un cadru realist și le urmărește pasiunile intelectuale, cultul pentru știință, în general viața lor interioară dominată de o idee atotstăpînitoare (construirea unei mașini „Insuflătoare”, ca în „Făurar de frumuseți”, obsesia unei comori — reflex al vieții americane și al sūrăciei în care se zbătea Peter Goldthwaite —, desăvōșirea frumuseții unei femei, ca în „Semnul din naștere” etc.).

În mai toate povestirile lui Hawthorne, intenția moralizatoare este prezentă, și foarte adesea autorul recurge în acest scop la alegorie (în „Făurar de frumuseți”, de pildă, un fluture cu aripi smălțuite reprezintă ideea de frumos). El știe să pună abstracția în slujba descrierii vieții.

Ca și eseurile sale, nuvelele lui Hawthorne sînt meditații asupra vieții omului, scrise cu o profundă pătrundere psihologică. Hawthorne caută ca prin prezentarea unui minimum de întîmplări să pună în lumină un maximum de semnificație.

Așa, de pildă, în povestirea „Făurar de frumuseți”, puținele personaje și întîmplări înfățișate izbutesc să reliefeze atitudinile spirituale ale mai multor categorii sociale:

Peter Hovenden apare ca un reprezentant al micii burghezii sceptice și vulgare materialiste, care pune accentul pe succesul în viață, pe îngustimea pragmatică a criteriului verificării în practică.

Un alt filistin e bogătașul John Brown (din povestirea „Comoara lui Peter Goldthwaite”), care, în ciuda sentimentelor lui filantropice și duioase pentru mizeria și sminteala vechiului său prieten, Peter, nu se dă înapoi să profite de acestea, să-i ia avutul („pe un preț bunice!”) și să-l declare nebun.

Robert Danforth, fierarul, naiv și resemnat, lipsit de idealuri, e totuși un om foarte cinstit. E cel mai simpatic dintre toți bărbații din poveste, mai plăcut chiar decît copilul lui, care moștenește ceva din scepticismul stupid al bunicului său Peter Hovenden. Hawthorne îl privește cu duioșie, chiar dacă Robert nu se poate ridica pînă la înțelegerea simbolurilor visătorului Owen Warland.

Pe bună dreptate se spune că la Hawthorne există o valoare umană care-l plasează deasupra lui Edgar Allan Poe, pe lîngă originalitatea, noutatea tonului și a temelor pe care le laudă chiar marile său contemporan.

Înțelegerea înduioșătoare pentru oamenii simpli, cu care a stat în contact atîta vreme, o găsim ilustrată, de pildă, în portretul bătrînei slujnice Tabitha din „Comoara lui Peter Goldthwaite”, care, auzindu-și stăpînul vorbind încrezător despre casa nouă în care se vor muta după găsirea comorii, spune cu toată sinceritatea că „ur vrea să aibă o bucătărie tot așa de modestă, veche și afumată, ca

cea în care se afla atunci. Iar când Peter Goldthwaite cere binecuvîntarea domnului pentru masa sărăcăcioasă la care se așeza, Hawthorne spune cu ironie că tocmai în astfel de împrejurări e mai necesară invocarea proniciei cereștii ca o consolare pentru stomacul care rămîne mereu gol.

Și acum să-l lăsăm pe Nathaniel Hawthorne să vă povestească emoționantele aventuri ale lui Owen Warland și Peter Goldthwaite, pe care le reproducem într-o formă prescurtată, din volumele „Twice-Told Tales” („Povești repovestite”) și „Mosses from an Old Manse” („Amintiri din casa parohială”).

ANDREI BANTAȘ

Făurarul de frumuseți

În josul străzii venea un bătrînel rezemat de brațul fiicei sale — o tinărară tare drăguță. Din bezna serii mohorite au trecut în pata de lumină aruncată de-a curmezișul caldarîmului de vitrina unei prăvălioare. Înăuntru erau atîrnate tot felul de ceasuri — de bronz, de argint și chiar vreo două-trei de aur —, toate întoarse cu spatele la stradă, de parcă, morocănoase, ar fi refuzat să le arate trecătorilor ora. În prăvălie, chiar lângă vitrină, stătea la o masă un tinăr cu fața palidă, aplecat cu zel neobosit asupra vreunei piese delicate a unui mecanism, pe care se concentrău razele unei lămpi cu abajur.

— Ce-o fi făcînd oare Owen Warland? mormăi bătrînul Peter Hovenden, el însuși ceasornicar la pensie și fost stăpîn al acestui tinăr de a cărui îndeletnicire se minuna. Ce-o fi făcînd oare băiatul? De cite ori am trecut pe lângă atelierul lui, de șase luni încoace, totdeauna l-am văzut trudind cu aceeași rivnă...

— Tată, spuse Annie într-o doară, cine știe, poate că Owen născocoște vreun nou soi de ceas. Nu mă îndoiesc că e destul de ingenios pentru asta.

— Ce spui, copila mea? O fi el ingenios, dar altfel; poate cel mult născoci o jucărie olandeză, răspunse tatăl ei, cărui geniu nestatornic al lui Owen Warland îi adusese multe supărări. Halal ingeniozitate! urmă el. Nu fîn minte să fi dat cine știe ce roade — afară doar că a strîcat mersul regulat al unora dintre cele mai bune ceasornice din atelierul meu. Ar muta și soarele de pe orbita lui și ar tulbura scurgerea timpului dacă, așa cum ziceam, ingeniozitatea lui ar fi în stare să se lupte și cu lucruri mai însemnate decît o jucărie de copil.

— Ssst, tată! Te aude, șopti Annie, stringîndu-l pe bătrîn de braț. Urechile lui sînt la fel de fine ca și sufletul său, și știi cît de lesne îl poți tulbura. Hai să mergem mai departe!

Și așa, Peter Hovenden și cu fiica sa, Annie, merseră tăcuți înainte pînă ce ajunseră într-o ulicioară dosnică, în fața atelierului unui fierar care stătea cu ușa larg deschisă. Înăuntru se vedea forja — acum izbucnind în vilvătăi care luminău acoperișul înalt și afumat, acum mîrginindu-și strălucirea la o porțiune îngustă a pardoselii, murdară de cărbuni — după răsufarea puternică a bojocilor uriași de picie. În răstimpurile luminoase era ușor să deslușești lucruri

află în coltoanele cele mai îndepărtate ale atelierului și potcoavele atârnat pe toți pereții; iar în întunecimea de o clipă, licărea doar jeraticul. În strălucirea roșie, care lua locul întunericului, se mișca silueta potcovarului. Făcea să-i vezi înfățișarea bărbătească în jocul de lumină și umbră. Parcă strălucirea flăcărilor s-ar fi luptat cu bezna adică pentru trupul lui voinic. Deodată fierarul luă de pe cărbuni un drug înroșit în foc și, punindu-l pe nicovală, își ridică brațul puternic, învăluindu-se în pudzeria de scînteii pe care o răs-pindeau în atelierul întunecat loviturile sale de baros.

— Ei da, așa privești zic și eu, spuse bătrînul ceasornicar. Știu eu ce înseamnă să lucrezi cu aur, dar nimic nu se poate asemui cu truda fierarului. El își cheltuiește munca pe ceva real. Nu, fata mea, ce zici?

— Te rog, tată, nu vorbi așa tare, că o să te audă Robert Danforth! șopti Annie.

— Și ce-i dacă o să mă audă? îi răspunse Peter Hovenden. Am spus și repet că e bine și sănătos să te bizui pe forță și realitate și să-ți cîștigi piinea cu brațul gol și musculus al potcovarului. Ceasornicarul își bate capul cu șirul nesfîrșit de roțițe sau își mî-nincă sănătatea ori își istovește luminile ochilor, așa cum s-a în-timplat cu mine, și se trezește mult înainte de a îmbătrîni că nu mai e în stare să-și facă meseria și nici să se apuce de alta, fiind tot-odată prea sărman ca să poată trăi ca lumea. Așa că mai spun încă o dată: nimic mai bun decît forța! Și pe urmă, meseria asta nu-ți îngăduie să umbli cu capul în nori, ci ți-l păstrează bine în-fipt între umeri. Ai auzit în viața ta de vreun fierar care să fie atît de aurit ca Owen Warland, ăla de colo?

— Că bine zici, unchiule Hovenden! strigă Robert Danforth de la burduful forjei, cu un glas puternic și vesel, care răsună pînă în înaltul acoperișului. Dar domnișoara Annie tot de părerea asta-i? Bănuiesc că ea socotea mai delicat să cirpăcești la un ceas de cu-coană decît să făurești o potcovă de cal sau un grătar de friptură, nu-i așa?

Annie își trase tatăl înainte, fără a-i lăsa vreme să răspundă.

Dar să ne întoarcem la atelierul lui Owen Warland. Să cugetăm la firea și povestea lui mai adînc decît ar fi socotit cu cale pentru un lucru așa neînsemnat Peter Hovenden, Annie ori Robert Danforth, fostul coleg de școală al lui Owen. Încă din vremea copilăriei, cînd degetele lui putuseră apuca cum se cuvine un briceag, Owen dovedise o deosebită ingeniozitate și delicatețe. Începuse a sculpta în lemn figurine frumoase — flori și păsări. În același timp năzuia să pă-trundă tainele ascunse ale mecanismelor...

Cei care-l găseau pe băiat destul de ciudat ca să-și piardă cu dragă inimă vremea urmărindu-l îndeaproape îl vedeau adeseori pe Owen că încearcă să imite mișcările armonioase din natură — zborul păsărilor sau obiceiurile viețuitoarelor mărunte. Părea într-adevăr că ridicase dragostea de frumos pe o nouă treaptă care l-ar fi putut face poet, pictor sau sculptor... Dar mintea lui Owen, avea o incli-nație firească pentru lucrurile minuscule, potrivit cu făptura lui mă-runtă, cu degetele sale mici și delicate, cărora nu le lipsea totuși puterea. Asta nu înseamnă cituși de puțin, însă, că simțul frumosu-lui i-ar fi fost redus doar la aprecierea drăgălășeniei. Ideea de frumos nu are nici o legătură cu mărimea și se poate desfășura tot

atît de perfect într-un spațiu prea mic pentru a putea fi cercetat altfel decît cu microscopul, ca și pe nemărginirea străbătută de arcul curcubeului. Dar în orice caz, această minuție, caracteristică pentru țelurile și înfăptuirile sale, îi făcea pe oameni și mai puțin capabili, decît ar fi fost în mod obișnuit, să prețuiască geniul lui Owen.

Rudele băiatului n-au găsit cu cale să facă nimic mai bun — și poate nici nu era nimic mai bun de făcut — decît să-l tocmească ucenic la un ceasornicar, trăgînd nădejde că această nefirească iscusință să fie astfel imblinzită și înhămată la treburi folositoare.

Am arătat mai înainte părerea lui Peter Hovenden despre ucenicul său. El nu-l înțelegea cît de cît pe băiat. E drept că Owen prindea nespuse de iute tainele meseriei, dar el uita pe de-a-ntregul — ori nici nu-i păsa — de țelul marelui al muncii ceasornicarului. Cît despre măsurarea timpului, se îngrijea mai puțin de el decît dacă ar fi fost una cu veșnicia. Atîta vreme cît a rămas sub oblăduirea bătrînului său stăpin, acesta a putut, datorită și lipsei de vigoare a lui Owen, să-i fiină în friu pornirile năzdrăvane prin porunci hotărîte și o supraveghere strașnică.

Cînd însă anii de ucenicie s-au împlinit, și el a preluat atelierul micuț pe care Peter Hovenden a trebuit să-l părăsească, deoarece îl lăsau luminile ochilor, oamenii și-au dat bine seama cît de nepotrivit era Owen Warland pentru a călăuzi străvechiul Timp pe calea sa de fiecare zi. Unul dintre proiectele lui cele mai puțin nesăbuite era să lege o cutiuță cu muzică de mașinăria unui ceas de buzunar, pentru ca toate asprele disonanțe ale vieții să devină melodioase și toate clipele fugare să cadă, rînd pe rînd, în genunea trecutului, ca picături aurii de armonie. Dacă-i dădea cineva să dreagă vreo pendulă — un orologiu dintr-acelea înalte și vechi care s-au împletit strîns cu firea omenească, măsurînd viața atîtor generații — se apuca să sculpteze în fața cadranelor în dans sau în alai de înmormîntare, înfățișînd douăsprezece ceasuri vesele ori cernite. Cîteva trăsnați dintr-astea i-au mincat cu totul tinărului ceasornicar creditul în ochii acelor oameni, liniștiți și așezați, care sînt de părere că nu te poți juca cu Timpul, fie că e socotit ca mijloc de propășire și chivernisire pe lumea asta, fie ca pregătire pentru lumea cealaltă. Mușteriii lui s-au imputinat iute — o nenorocire care însă nu l-a întristat defel pe Owen Warland. Ceasornicarul se cufunda tot mai adînc într-o tainică indeletnicire care, de luni de zile, îi absorbea toată știința și toată îndeminarea, punîndu-i din plin la încercare tocmai înclinațiile firești.

După ce fusese privit din bezna străzii de bătrînul ceasornicar și de fiica lui, Owen Warland a fost străbătut de fiori. Mina îi tremura prea tare și nu mai putea duce mai departe lucrarea delicată pe care o începuse.

— Era eh iar Annie! murmură el. Trebuia s-o recunosc chiar înainte de a auzi glasul tatălui ei, după zbuciumul inimii mele. Bate atît de puternic de mai-mai să-mi spargă pieptul. Nici n-am să mai pot lucra astă-seară la mecanismul acesta fin. Annie, scumpă Annie! Tu ar trebui să-mi întărești inima și mina, în loc să le cutremuri așa de tare. Pentru că dacă mă străduiesc să intruchipez însuși spiritul frumuseții și să-l pun în mișcare, o fac numai de dragul tău. Liniștește-te, inimă zbuciumată! Dacă întîmpin astfel

de greutate cînd trudesc, noaptea au să mă frămînte visuri nelămurite și chinuitoare, de pe urma cărora am să mă trezesc miine sleit de vlagă.

Pe cînd se străduia să se apuce iar de lucru, se deschise ușa prăvăliei și se ivi tocmai voinicul pe care Peter Hovenden se oprise să-l admire în jocul de lumini și umbre al fierăriei. Robert Danforth îi adusese o nicovală pitică, făurită de el într-un mod cu totul deosebit, după cum îi ceruse tînărul artist. Owen cercetă cu băgare de seamă obiectul și spuse apoi că e tocmai cum și-l dorise.

— Bineînțeles! zise Robert Danforth, și glasul lui puternic umplu atelierul cu sunete ca de violoncel. Mă socot în stare să fac orice în meseria mea, deși tare mă tem că la a ta n-aș fi fost grozav, dat fiindcă am un pumn ca ăsta, adăugă el într-un hohot de ris, așezîndu-și mina uriașă lingă cea a lui Owen, de o neîntrecută delicatețe. Dar ce vrei? Eu pun mai multă putere într-o singură lovitură de baros decît ai cheltuit tu cu totul încă de cînd erai ucenic. Nu-i oare așa?

— Se prea poate, răspuse glasul slab și subțirel al lui Owen. Puterea e un monstru pămîntesc și nu pretind să fiu stăpin pe el. Forța mea, ori cită voi fi avînd, e numai spirituală.

— Bine, Owen, dar ce clocești tu? întrebă fostul lui coleg de școală. Glasul îi răsună atît de tare, încît făurarul de frumuseți se trase speriat înapoi, mai ales pentru că întrebarea atîngea un subiect așa de sacru ca visul atotstăpînitor al inchipuirii sale. Lumea zice că te omori cu firea ca să născocesci un perpetuum mobile.

— Un perpetuum mobile? Prostii! răspuse Owen Warland cu un gest de dezgust, pentru că, e drept, era amarnic de supărăcios. Nu va putea fi descoperit niciodată. E un vis care pe mine nu mă poate amăgi. Și pe urmă, chiar dacă o astfel de născocire ar fi posibilă, n-ar avea rost să-mi bat capul ca s-o fac doar pentru ca taina ei să fie pusă în slujba unor țeluri îndeplinite acum de puterea aburilor sau a apei. N-am ambiția să mă mindresc cu cîntea de a fi zămislit vreun nou război de țesut.

— Ar fi destul de nostim să faci așa ceva! strigă potcovarul, izbucnînd într-un asemenea hohot de ris, încît pină și Owen și cu clopotele de sticlă de pe masa lui se cutremurară la unison. Nu, nu, Owen, nici un copil de-al tău nu va avea incheieturi și mușchi de oțel. Ei bine, nu te mai țin din lucru. Noapte bună, Owen, și succes! Și dacă ai nevoie de vreun ajutor, dacă e vorba doar de o lovitură cinstită de baros peste nicovală, sînt omul tău.

Și, după un ultim hohot de ris, omul puterii pure se afla în stradă.

— Ce ciudat! își șopti Owen Warland în sinea lui, lăsîndu-și capul pe mină. Ce ciudat că toată visarea mea, toate țelurile mele, patima mea pentru frumos, conștiința că am puterea să-l creez..., toate, toate acestea par atît de vane și de prisos cînd îmi taie calea Robert Danforth! Dacă l-aș vedea prea des, aș innebuni. Forța lui aspră întuneacă și stînjenește elementul spiritual din mine. Dar și eu voi fi puternic în felul meu. Nu mă voi pleca în fața lui!

Scoase de sub un clopot de sticlă o piesă de mare finețe, pe care o așeză în centrul luminii aruncate de lampă, și, privînd-o cu luare-aminte printr-o lupă, se apucă să lucreze cu o unealtă delicată de oțel. Însă deodată se lăsă pe speteaza scaunului și-și împreună

mîinile cu o expresie de groază pe față, care dădea trăsăturilor sale pipernicite o înfățișare măreață de titan.

— O, ceruri! Ce-am făcut! M-a tulburat înfrîurarea forței lui Danforth! Asta m-a zăpăcit și mi-a întunecat mintea. Am strigat totul cu lovitura fatală de care m-am temut de la început. S-a dus pe copcă truda de luni de zile, țelul vieții mele; s-a prăbușit totul!

Și a rămas acolo, în deznădejdea lui ciudată, pînă ce flacăra lămpii a prins a pipi și apoi s-a stins, lăsîndu-l pe făurarul de frumuseți în beznă...

O vreme, Owen Warland s-a supus acestei încercări aprige, dar de neînălțurat. A petrecut cîteva săptămîni de trîndăvie, odihnindu-și atît de des capul în mîini încît trecătorii abia dacă mai aveau prilejul să-i vadă chipul. Cînd, în sfîrșit, își ridică fața la lumina zilei, se citea ușor pe ea o schimbare neînțeleasă; părea plictisit, cu inima împietrită. După părerea lui Peter Hovenden, însă, și a acelor minți înțelepte care cred că viața trebuie pusă la punct ca un ceas cu cuc, schimbarea era numai în bine.

Intr-adevăr, acum Owen se pusese pe treabă, cu rivnă și hotărîre nestrămîtată. Era minunat să vezi băgarea de seamă cu care cerceta roțile unui ceas bătrînesc de argint, încînfîndu-l astfel pe acela care-l purtase atîta vreme în buzunărașul vestei, încît îl socotea trup și suflet din ființa lui și avea deci o grijă sălbatică de felul cum umbla cineva cu el. Ca urmare a faimei bune pe care a căpătat-o astfel, Owen Warland a fost poștit de autoritățile în drept să potrivească orologiul din clopotnița bisericii și a izbucit atît de bine în această chestiune de interes obștească încît tot orașul îi era recunoscător...

Intr-o bună zi a acestei epoci de fericită prefacere, bătrînul Peter Hovenden a venit în vizită la fostul lui ucenic.

— Ei, Owen, îmi pare bine că aud vești așa de bune despre tine de la toată lumea, și mai ales de la ornicul de colo din turn, care te laudă în auzul întregului oraș, la fiecare dintre cele douăzeci și patru de ore ale zilei. Alungă-ți pe vecie din cap prostiile cu privire la Frumos, pe care nu le-aș putea pricepe niciodată, nici eu, nici nimeni altul și, pe deasupra, nici tu. Scapă doar de gîrgăuniișii, și atunci izbînda ta în viață va veni de la sine. Dacă urmezi calea asta, m-aș încumeta chiar să te las să-mi doborîcești ceasul ăsta vechi al meu, măcar că în afară de fiică-mea Annie și de el n-am nimic mai scump pe lume.

— N-aș prea îndrăzni să-l ating, domnule Hovenden, răspunse Owen stînjenit, pentru că nu se simțea cîtuși de pușin la largul lui în fața fostului său stăpîn.

— Cu timpul, îi zise acesta, vei fi în stare s-o faci.

Cu libertatea ce, firește, i se cuvenea, dată fiind autoritatea lui dinainte, bătrînul ceasornicar își viri nasul prin toate lucrările lui Owen... În sinea lui, Owen gemea și se ruga fierbînte la dumnezeu să-l izbăvească.

— Dar asta ce mai e? strigă deodată Peter Hovenden, ridicînd un clopot prăfuit de sticlă, sub care se vedea o minunăție mecanică, la fel de fină și minuscul alecătuită ca și anatomia unui fluture. Ce-o mai fi și asta? Owen, Owen! Lanțurile, roțile și lopățelele astea mărunte sînt o vrăjitorie. Uite! Cu o singură cîmpitură, între două degete, am să te mintui de orice primejdie viitoare.

— Pentru numele lui Dumnezeu! țipă Owen Warland, sărind în picioare. Dacă nu vrei să mă scoți din minți, te rog n-o atinge! Cea mai mică apăsare a degetului dumitale m-ar nenoroci de-a pururi.

— Aha, tinere, vasăzică d-ăștia îmi ești? spuse bătrînul ceasornicar privindu-l tocmai atît de pătrunzător cît trebuia ca să chinuie sufletul lui Owen cu răutatea criticii lumești. Mă rog, fă cum știi! Dar vreau să te previn iarăși că în mecanismul ăsta mic zace spiritul tău cel rău. Să-l alung?

— Dumneata ești spiritul meu rău, răspunse Owen foarte tulburat. Dumneata și cu oamenii aspri și brutali, care nu mă înțeleg. Gîndurile grele ca plumbul și deznădejdea cu care mă umpleți sînt ca niște bolovani de picioarele mele, pentru că aîffel de mult mi-aș fi îndeplinit misiunea pe pămînt.

Peter Hovenden clătină din cap cu un amestec de dezgust și indignare, la care se crede îndreptățită lumea — reprezentată printre alții și de el — față de orice nerod care caută o altă răsplată decît aceea găsită în praful drumului. Apoi și-a luat rămas bun, amenințîndu-l cu degetul. Pe chipul lui stăruia un rînjit ce l-a urmărit pe artist în vis nopți de-a rîndul. Fără doar și poate, pe atunci Owen era gata să se apuce din nou de lucrul lăsat baltă, dar această întimplare tristă l-a aruncat înapoi în starea din care pe-ncetul se smulsesese.

Totuși înclinația înnăscută a sufletului său nu făcuse decît să adune puteri noi în timpul aparentei lui lenevii. Către miezul verii, el își părăsi aproape cu totul treburile și îngădui bătrînului Timp — cel puțin așa cum era înfățișat de ceasornicele și orologiile de sub oblăduirea sa — să rătăcească la voia întîmplării... După cum zicea lumea, Owen irosea zadarnic lumina soarelui, rătăcind prin crînguri, pe cîmpii și pe malul piraielor. Acolo se distra ca un copil, alergînd după fluturi sau urmărind mișcările gizelor de apă. Era ceva cu adevărat misterios în concentrarea cu care privea jucăriile acestea vii zbenguindu-se în bătaia vîntului sau cu care cerceta alcătuirea vreunei gingăanii pe care o prinsese. Fuga după fluturi era un simbol potrivit pentru goana lui după ținta ideală. Dar oare și ideea de frumusețe avea să se supună miinilor lui ca și fluturile care o simboliza? Dulci și lipsite de frămîntări și chinuri erau zilele acelea, prielnice pentru sufletul artistului. Erau pline de concepții luminoase care străluceau în lumea sa interioară ca fluturii în soarele lumii de afară...

De data asta, Owen își alesese noaptea ca să dea tircoale ideii creatoare ce-l frămînta. Intotdeauna la lăsarea întunericii se întorcea pe furis în oraș, se incuia în atelier ca într-o cetate și lucra ceasuri de-a rîndul cu miinile lui delicate și răbdătoare. Uneori îl făcea să tresară o bătaie în obloane — era paznicul orașului ce zărise lumină printre crăpături la ceasul la care toată lumea trebuia să fie cufundată în somnul cel mai adînc. Pentru mintea boinăvicios de simțitoare a lui Owen, lumina zilei era un musafir nepoftit, care, cu neobrăzare, îl împiedica de la lucru...

Din starea de toropeală ce urma muncii de peste noapte l-a trezit într-o bună zi Annie Hovenden. A intrat în prăvălie, lipsită de simțiciune, ca o clientă oarecare, și totodată cu ceva din familiaritatea

unei prietene din copilărie. Își găurise degetarul de argint, ros de atita întrebuintare, și-l ruga pe Owen să i-l repare.

— Dar nu știu dacă te vei cobori până la o treabă ca asta, rise ea, acum, cînd ești stăpînit de ideea de a da viață mașinărilor.

— De unde ai mai scos-o și pe asta, Annie? întrebă Owen tresărînd surprins.

— A, răspunse ea, din capul meu și din unele vorbe pe care le-am auzit chiar de la tine cu mulți ani în urmă, cînd erai doar un băiețel, iar eu mă țineam încă de fustele mamei. Dar hai, spune! Vrei să-mi dregi degetarul ăsta prăpădit?

— Pentru tine, Annie, sînt în stare de orice, chiar și să lucrez la foalele lui Robert Danforth.

— Ei, apoi știu că ți-ar sta bine! răspunse Annie, privind cu un dispreț abia simțit trupul putintel și subțire al artistului. Mă rog, uite degetarul!

— Dar ce ciudată idee ți-a mai trecut prin cap cu însuflețirea mașinilor! zise Owen.

Pe urmă i s-a furisat în minte gîndul că fata asta are darul de-al pricepe mai bine decît toți ceilalți oameni de pe lume. Și ce sprijin și izvor de putere ar avea, în singurătatea lui, de-ar putea dobindi înțelegerea singurei ființe pe care o iubea!...

— Annie, strigă el pîlînd înspăimîntător, cu dragă inimă ți-aș destăinui țelul meu în viață! Eu cred că tu i-ai prețui cum se cuvine. Știu că, ascultînd taina mea, tu i-ai da cinstirea la care n-am dreptul să mă aștept din partea oamenilor brutali și meschini.

— Păi nu? Sigur că da! răspunse Annie Hovenden rîzînd ușuratic. Hai, lămurește-mă repede ce vrea să fie titirezul ăsta micuț, făurît așa de drăgălaș, că ar putea sluji de jucărie reginei Mab. Ia uite! Am să-l pun în mișcare.

— Stai! țipă Owen. Oprește-te!

Abia a ajuns Annie să atingă ușurel, cu virful unui ac, aceeași minusculă porțiune a mașinăriei complicate care a fost pomenită de mai multe ori, că artistul a și apucat-o atît de tare de încheietura mîinii, încît a făcut-o să țipe de durere. De altfel, a înspăimîntat-o și căutătura de cumplită minie și suferință care i-a schimonosit trăsăturile feței. După o clipă, el și-a cuprins capul în palme.

— Du-te, Annie! a murmurat el. M-am înșelat și trebuie să sufăr pentru asta. Tinjeam după înțelegere și mă gîndeam, imi închipuiam, visam că tu mi-ai putea-o da. Dar ție, Annie, îți lipsește talismanul care să te ajute să pătrunzi tainele mele. Cu o singură atingere de mîină ai spulberat luni de zile de trudă și o viață întregă de gîndire. Nu e vina ta, Annie, dar m-ai distrus.

Bietul Owen Warland! Intr-adevăr greșise, dar era vrednic de iertare. Pentru că dacă vreun suflet de om ar fi putut prețui lucrările care în ochii lui păreau atît de sacre, acel suflet numai al unei femei ar fi putut fi. La urma urmei, poate că Annie Hovenden nu l-ar fi dezamăgit dacă ar fi luminat-o adînce înțelepciune a dragostei.

Felul în care a petrecut făurarul de frumuseți iarna următoare i-a convins pe toți cei care-și mai păstraseră încrederea ori nădejdea în el că, intr-adevăr, e sortit, fără putință de scăpare, să nu slujească lumii la nimic, iar lui însuși să-și aducă o soartă rea. Moartea unei rude l-a făcut stăpin pe o mică moștenire. Nemaifiînd acum silit să muncească și pierzînd înriurirea statornică a unui țel înalt — înalt

cel puțin pentru el —, a prins năravuri potrivnice însăși alcătuirii sale firave...

Owen Warland a căutat alinare pe care desfriul o imbracă într-o poșghiță subțire de fericire. A privit lumea prin paharul cu vin auriu, a rămas cu ochii țintă la vedeniile jucăușe din spuma băuturii, care umple văzduhul cu năluciri nebunești, prefăcându-le prea adesea în stafii ale deznădejdi...

Din starea asta primejdioasă l-a izbăvit o intimplare la care au fost martori mai mulți oameni. Dar nici mințile cele mai agere n-au putut lămuri sau ghici ce s-a petrecut în capul lui Owen Warland. Totul a fost cum nu se poate mai simplu. Într-o după-amiază însoțită de primăvară, pe cînd făurarul de frumuseți stătea la un pahar de vin cu prietenii lui de chefuri, un fluture splendid a intrat pe fereastră deschisă și a început să zboare în jurul său.

— A! strigă Owen, care băuse zdravăn. Odraslă a soarelui și tovarăș de joacă al zefirului văratic, ai înviat iar după toropeala tristă în care ai iernat?! Atunci a sosit și pentru mine vremea să mă pun pe treabă. Și, lăsîndu-și paharul încă plin pe masă, plecă, și nimeni nu-l mai văzu de atunci bînd măcar un strop de vin.

Din nou începu să rătăcească prin păduri și pe cîmpii. S-ar zice că fluturile strălucitor de frumusețe care se ivise ca un spiriduș pe cînd Owen stătea la masă cu cheflii neciopliți era într-adevăr un spirit menit să-l recheme la viața aceea pură și ideală prin care se deosebise atît de mult de ceilalți oameni... S-ar zice că pornea în căutarea acestui spirit, urmărindu-i rătăcirile în plin soare, pentru că și acum, ca și în vara trecută, îl vedea lumea furișîndu-se cit mai aproape de un fluture oprit pe-o floare și pierzîndu-se în admirația lui. Iar cînd fluturile își lua zborul, nu slăbea din ochi vedenia înaripată. Dar la ce țîntea oare munca lui, reluată la ore nepotrivite, așa cum își putea da seama paznicul orașului după lumina care răzbătea prin crăpăturile din obloanele atelierului?

Orășenii găseau o pricină atocuprinzătoare pentru toate aceste ciudățenii: „Owen Warland a înnebunit!“ Ce eficacitate universală. cîtă satisfacție și alinare pentru susceptibilitatea rănită a minților înguste și stupide aduce această metodă ușoară de a explica tot ce depășește țelurile banale ale oamenilor de rînd!...

Întorcîndu-se într-o seară acasă, după hoinărelile obișnuite, tocmai arunca lumina lămpii asupra lucrului delicat pe care-l întrerupsese și-l reluase de nenumărate ori, cînd a fost surprins de intrarea bătrînului Peter Hovenden. De cite ori îl vedea pe acest om, Owen avea o stringere de inimă. Din toată lumea înconjurătoare, el era cel mai îngrozitor, pentru că pătrundea cu ascuțime și înțelegere tot ce vedea, dar pe de altă parte respingea neîncetător și hotărît tot ce nu vedea cu ochii. De data asta, însă, bătrînul ceasornicar n-a avut să-i spună decît vreo două cuvinte prietenești:

— Owen, bătete, vino neapărat la noi mîine seară!

Artistul începu să biuguie niște scuze.

— Nu se poate, îi spuse iar Peter Hovenden, trebuie să vii, în amintirea zilelor în care făceai și tu parte din familia noastră. Cum, bătete, nu știi că fiică-mea, Annie, s-a logodit cu Robert Danforth? Dăm și noi o modestă petrecere pentru a sărbători acest prilej de bucurie.

— Ah! tresări Owen.

Atîta a rostul. Doar o silabă. Glasul putea să pară rece și ne-

păsător unei urechi ca a lui Peter Hovenden, și totuși se simțea în el strigătul înăbușit al inimii bietului artist...

Însă o singură izbucnire și-a îngăduit, pe care bătrînul ceasornicar nu putea s-o bage de seamă. Rîdicînd unealta cu care se pregătea să înceapă lucrul, îi dădu drumul să cadă asupra mașinării pitice, care-l costase iarăși luni de trudă și frămîntare. Izbitura o nimici.

Povestea lui Owen Warland n-ar fi fost o imagine potrivită a vieții agitate a celor ce se străduiesc să făurească frumosul dacă printre alte îniriuri potrivnice nu s-ar fi amestecat și dragostea, ca să-i fure îndeminarea. La prima vedere, el nu fusese un îndrăgostit pătimaș sau îndrăzneț. Drumul iubirii lui rămăsese pe de-a-ntregul închis, cu furtunile și nefericirea sa, în inchipuirea artistului; așa că — deși în ochii lui Owen sentimentul acesta era covârșitor — nici Annie nu avea cunoștința de el decît datorită intuiției feminine.

Dînd uitării vremea în care fata arătase că nu e în stare să răspundă simțămîntelor lui profunde, el se încăpățînase să împletească chipul lui Annie în toate visurile lui de izbîndă în artă... Dar nu încapе îndoiială că se înșelase; Annie Hovenden nu avea însușirile cu care o inzestrase inchipuirea lui. Sub înfățișarea cu care o vedea în mintea lui, fata era o creație a lui proprie, în aceeași măsură ca și mecanismul misterios dacă va fi fost sortit să fie realizat vreodată...

A căzut greu bolnav. După ce s-a vindecat, trupul său mic și subțire a prins a se implini mai bine ca oricînd. Obrajii lui supti s-au rotunjit. Mina lui mică și delicată s-a făcut durdulie... Vorbea acum mult — și nu halandala. Ba chiar oamenii au început să-l creadă un fel de flecar pentru că era în stare să cuvînteze, pînă îi făcea pe toți să caște de plictiseală, despre mașinările minunate de care aflase de prin cărți. Le înșira tot soiul de povești despre omul de alamă construit de Albertus Magnus și despre capul de alamă al călugărului Roger Bacon; apoi, trecînd la vremuri mai apropiate, pomenea de trăsura automată cu cai, despre care se zicea că ar fi fost fabricată pentru delinul Franței, deopotrivă cu un bărzăune, ce bizilia pe la ureche mai dihai ca un muscol viu, fără să fie de fapt decît o alcătuire de arcuri mărunte de oțel. Mai era și o poveste cu o rățușcă ce se legăna de colo pînă colo, măcăind și ciugulînd, pe care de-ar fi cumpărat-o vreun om cînstit ca s-o mîninice friptă s-ar fi trezit în fața unei păcăleli: bobocul de rață nu era decît o mașinărie îmbrăcată în puf și pene.

— Acum sînt însă convîns, zicea Owen Warland, că toate aceste povestiri sînt pe de-a-ntregul născocite.

Și apoi mărturisea în taină că altădată nu gîndise tot așa. Pe vremuri, cînd hoinărea și visa toată ziua, scotise cu puțință, într-un anumit sens, să însuflețească mașinile, să imbine noua formă de viață și mișcare, produsă astfel, cu o frumusețe care să atingă idealul ce și-l propusese natura în toate creațiile ei, chiar dacă nu se ostenise să-l și înfăptuiască.

— Acuma am lăsat totul la o parte, zicea el. A fost un vis dintr-acelea cu care se leagănă întotdeauna tinerii. Acum, că am prins puțină minte, îmi vine să rîd cînd mă gîndesc la asta!...

Lui Owen Warland însă spiritul nu-i murise și nici nu dispăruse. Era numai adormit. Cum s-a trezit din nou, nu știm. Poate că toropeala somnului i-a fost întreruptă de spasmele unei dureri. Poate, ca și altădată, a venit fluturele și s-a învîrtit în jurul lui Owen,

redându-i vechiul scop în viață (pentru că, într-adevăr, această ființă însoțită avea întotdeauna un mesaj misterios pentru artist). Fie că trupul i-a fost străbătut de durere sau de fericire, primul lui îndemn a fost să mulțumească cerului pentru că i-a redat gândirea, imaginația și ascuțimea sensibilității, pe care le pierduse.

— Și acum la treabă! își zise el. Niciodată nu m-am simțit mai în putere ca acum să-mi îndeplinesc sarcina.

Cu toate că se simțea atât de puternic, ceva îl îndemna să lucreze cu mai multă grijă: neliniștea ca nu cumva moartea să-l cuprindă înainte de a termina munca. Poate că neliniștea asta o fi împărtășită de toți oamenii care-și pun în gând un lucru atât de înalt, după părerea lor, încît însemnătatea vieții alină de înăptuirea lui...

...Soarta lui Owen Warland, bună sau rea, a fost să-și realizeze scopul pe care l-a avut în viață. Să trecem peste ani îndelungați de neostenită gândire, de strădani și de dorinți, de trudă amănunțită și neliniște istovitoare — urmași de o clipă de triumf în singurătate. Să-l privim pe artist într-o seară de iarnă bătînd la ușa lui Robert Danforth și rugînd să fie primit și el la gura sobei. Acolo l-a găsit pe fierar cu făptura lui uriașă întru totul încălzită și imblinzită de înrîurirea căminului și a familiei.

Era acolo și Annie, devenită acum o cucoană cu multe trăsături din firea simplă și robustă a bărbatului ei, dar plină, după cum credea încă Owen Warland, de o grație deosebită, care o făcea mijlocitoare între putere și frumusețe.

Și s-a mai întimplat ca bătrînul Peter Hovenden să fie în seara aceea oaspele fiicei sale. De cum a intrat, artistul a dat cu ochii de fața bătrînului, pe care se citea critica aseuțită și rece.

— Bunul meu prieten! strigă Robert Danforth, sărînd în picioare și strîngînd degetele prizărite ale artistului în mîna deprinsă a învîrtii drugii de fier. Dragă Owen, e draguț din partea ta că ai venit în sfîrșit la noi, ca unul ce ne ești vechi prieten și vecin. Mă temeam că perpetuum mobile ăla al tău te-a vrăjit pînă într-atît încît ai uitat vremurile de atîtădată.

— Ne bucurăm că te vedem! zise Annie roșînd. N-a fost prea frumos din partea ta, ca prieten, să ne ocolești atîta amar de vreme.

— Ei, Owen, întrebă în chip de binețe ceasornicarul încărcat de ani, cum merge Frumosul? L-ai făurit în cele din urmă?

Făurarul de frumuseți nu răspuse pe dată, tresărînd la ivirea unui copilăndru voinic care se dădea tumba pe covor — un omuleț sosit în mod tainic din nemărginirea lumii, dar cu ceva atît de zdravăn în făptura lui, încît părea plămădit din cel mai virtos aluat de pe pămînt. Această odraslă de nădejde se țiri către noul venit și, așezîndu-se în coadă, cum zicea Robert Danforth, îl cercetă îndelung pe Owen, cu atîta înțelepciune în ochi, încît maică-sa nu s-a putut stăpîni să nu schimbe cu bărbatul ei o privire plină de mindrie.

Dar pe artist l-au tulburat privirile copilului pentru că semănau cu expresia obișnuită a lui Peter Hovenden. I se părea că bătrînul ceasornicar a fost micșorat pînă la statura prichindelului și privește prin ochii lui de copil, repetînd ca acum întrebarea răufăcioasă:

— Frumosul, Owen! Ce se mai aude cu Frumosul? Ai izbutit să făurești Frumosul?

— Da, am izbutit, răspuse artistul cu o licărire de triumf în ochi și un zîmbet ca o rază de soare. Arăta trist totuși pentru că era

adinc cufundat în gânduri. Da, prieteni, urmă ei, ăsta e adevărul! Am izbutit!

— Zău!? strigă Annie, și fața ei căpătă iarăși veselia feciorelnică. Și acum e îngăduit oare să întrebăm care e taina?

— Fără îndoială; tocmai pentru a o dezvălui am venit aici, răspunse Owen Warland. Vei cunoaște, vei vedea și vei pipăi, vei avea această taină, fiindcă, vezi tu, Annie — dacă mai pot vorbi așa cu prietena mea din copilărie —, Annie, ca dar de nuntă am făcut eu mașinăria asta însuflețită, armonia asta de mișcări, taina asta a frumuseții. Vine tirziu, într-adevăr, dar tocmai pe măsură ce înaintăm în viață, cind lucrurile încep să-și piardă prospețimea culorilor și sufletele noastre finețea percepției, avem mai multă nevoie de frumusețe. Dacă — iartă-mă, Annie! —, dacă știi să prețuiești darul ăsta, atunci nu poate niciodată veni prea tirziu.

Și, în vreme ce vorbea, scoase o cutiuță ca acelea pentru giuvaeruri. Fusese dăltuită și crestată, chiar de el, din lemn de abanos. În ea erau încrustate figuri de sedef înfățișând un băiat în urmărirea unui fluture care se preface mai apoi într-un spirit inaripat și zboară spre cer, pe cind băiatul găsește atita putere, izvorită din dorința lui arzătoare, încît se înalță de la pămînt pînă la nori și de la nori în sferile cerești ca să capete Frumosul.

Artistul deschise caseta de abanos și-i spuse Anniei să pună degetul pe margine. Annie se supuse, dar era cît pe aci să țipe de spaimă cind un fluture se ridică, fiind și lăsindu-se pe virful degetului ei, și-și vintură splendidele aripi purpurii cu pete de aur de parcă s-ar fi pregătit de zbor. Cuvintele nu pot zugrăvi minunăția, strălucirea și delicatețea neasemuită pe care le îmbina frumusețea acestui obiect. Fluturile ideal al Naturii era realizat aici în perfecțiunea sa — nu după modelul insectelor care ies la soare și zboară de colo-colo, printre florile terestre, ci după canoanele gizelor care roiesc pe pajiștile raiului ca să slujească de jucării îngerilor nevirstnici și sufletelor copiilor morți.

Se deslușea puful bogat de pe aripi, lucirea ochilor părea înșuflețită. Roșeața flăcărilor juca în jurul acestei minuni, și luminările își vărsau strălucirea asupra ei, dar și ea părea să arunce o lumină albă, care se revărsa ca razele nestematelor, pe mina întinsă și pe degetul unde se lăsa.

În frumusețea ei deplină se pierdea orice prețuire a mărimii. Nicădacă aripile ar fi atins cerul n-ar fi putut umple mintea omenească de mai multă uimire și încântare.

— Minunat! Minunat! strigă Annie. E viu? E viu?

— „Viu“? De bună-seamă, răspunse bărbatul ei. Ce, tu crezi că e înzestrat vreun muritor cu destulă iscusință ca să facă un fluture sau și-ar bate cineva capul să făurească unul cind orice copilăndru poate prinde și o duzină într-o după-masă de vară? „Viu“! Auzi vorbă. Sigur că e viu! În schimb, cutia asta frumușică e fără doar și poate lucrată de prietenul nostru Owen, și, pe legea mea, îi face cinste.

În clipa aceea, gîngania își flutură iarăși aripile, cu o mișcare aidoma celor de pe pajiștile înflorite. Annie se sperie, ba chiar se îngrozi pentru că, în ciuda părerii bărbatului ei, nu putea să se dumirească pe deplin dacă era o viețuitoare a lui Dumnezeu sau un mecanism miraculos.

— E viu? repetă ea mai serioasă ca înainte.

— Judecă singură! zise Owen Warland, care se uita țintă în ochii ei.

Fluturile își luă acum zborul, se învârtiră filfiind din aripi pe la urechile Anniei și apoi se avintă către un colț al tavanului, fără a se face însă nevăzut, deoarece licăriri de stele îi învăluiau mișcările aripilor. De jos, de pe dușumea, băiețelul îi urmărea zborul cu ochișorii lui înțelepți. După ce dădu roată prin odaie, fluturile coborî în spirală și se așeză la loc pe degetul Anniei.

— Dar e viu sau nu? întrebă ea din nou. Și degetul pe care se așezase tainica frumusețe tremura așa de tare că fluturile a fost silit să se cumpănească cu aripile ca să nu cadă. Spune-mi o dată dacă e viu sau e lucrat de miinile tale?

— Ce rost are să întreb cine l-a lucrat, de vreme ce e frumos? îi răspunse Owen Warland. „Viu“? Sigur, Annie; se poate spune foarte bine că are viață, pentru că mi-a sorbit-o pe a mea în adîncul ființei lui. În secretul acestui fluture și în frumusețea lui, și nu numai pe dinafară, ci și în toată alcătuirea lui lăuntrică, sînt ogîndite mintea, închipuirea, sensibilitatea, sufletul unui făurar de frumuseți. Da, eu l-am făcut! Dar... (și aici fața lui se schimbă întrucîtiva) fluturile ăsta nu mai e acum pentru mine ceea ce era în copilărie, cînd îl întrezăream undeva departe, vișind cu ochii deschiși...

— Orice-ar fi, e o jucărie frumoasă! zise fierarul rîzînd cu o bucurie copilărească. Mă întreb de ar catadicsi să se așeze pe un deget așa de mare și gros ca al meu? Adu-l mai aproape, Annie!

În urma îndrumărilor artistului, Annie își alătură virful degetului de cel al bărbatului ei, și, după o șovăială de o clipă, fluturile trecu de la unul la celălalt. Apoi, ca preludiu la un al doilea zbor, flutură iar din aripioare, aproape ca și prima dată. Înălțîndu-se de pe degetul vinjos al fierarului, făcu cîteva cercuri pînă la tavan, străbătu odaia și se întoarse cu o mișcare unduioasă la locul de pornire.

— Asta le taie pe toate! strigă Robert Danforth, aducîndu-i cea mai inimoasă laudă căreia îi putea da el glas. Și, într-adevăr, dacă s-ar fi oprit aici, nici unui om mai meșter la vorbă și mai deprins cu simțirile drăgălașe nu i-ar fi venit ușor să spună mai mult. Mărturisesc că e mai presus de înțelegerea mea, urmă el. Dar parcă ce mare procopseală? Mult mai de folos e o singură lovitură cinstită a barosului meu decît toți cei cinci ani de chin pe care i-a irosit prietenul nostru Owen pentru fluturile ăsta.

Tocmai atunci copilul bătu din palme și ginguri ceva nedeslușit, cerînd parcă să i se dea lui fluturile să se joace cu el.

Între timp, Owen Warland trăgea cu coada ochiului la Annie să vadă dacă împărtășește felul de a gîndi al bărbatului ei, care pusese în cumpănă Frumosul și Utilul. Toată bunătatea cu care îl primise, toată uimirea și admirația cu care privea opera minunată a miinilor lui și întruchiparea ideii lui erau pătrunse de un dispreț tainic — poate chiar prea tainic pentru a-și da singură seama de el —, dar destul de limpede pentru discernămintul intuitiv al artistului. Owen însă, către sfîrșitul trudei sale, se ridicase mai presus de starea în care o astfel de descoperire l-ar fi chinuit: Nu afla abia acum, în acest ceas al doisprezecelea, că dacă nu cauți în sinea ta răsplata înalțelor înfăptuiri o cauți degeaba.

Mai era, cu toate acestea, și un alt punct de vedere pe care Annie și bărbatul ei, și chiar Peter Hovenden, ar fi putut să-l înțeleagă pe deplin și care i-ar fi convins chiar că truda de ani de

zile nu fusese zadarnică, ci dimpotrivă. Owen Warland le-ar fi putut spune că acest fluture, această jucărie, darul de nuntă făcut de un biet ceasornicar nevestei unui fierar, era de fapt un adevărat giuvaer, pe care un cap încoronat l-ar fi plătit cu onoruri și pungi de aur, pentru a-l încuia în visteria sa, ca pe cel mai minunat și mai rar dintre neslematele aflate acolo.

Dar artistul zimbi și păstră taina numai pentru sine.

— Tată, zise Annie gândind că un cuvânt de laudă din partea bătrînului meșteșugar i-ar putea face plăcere fostului său ucenic, hai, vino să te minunezi și tu de fluturile ăsta drăgălaș!

— Ia să-l văd, grăi Peter Hovenden, ridicîndu-se de pe scaun cu un zîmbet batjocoritor, care-i făcea întotdeauna pe oameni să se îndoiască — așa cum se îndoia și el — de tot ce nu avea existență tangibilă. Iacă-tă degetul meu, ca să se urce pe el! Am să-l înțeleg mai bine după ce-l ating o dată.

Nu mai că, spre uimirea crescîndă a Anniei, cînd Peter Hovenden își lipi vîrfurile degetului de al bărbatului ei, pe care se mai afla încă fluturile, gingania își pleoști aripioarele, pîrînd gata-gata să se prăbușească la podea. Dacă nu cumva o înșelau ochii, pînă și petele de aur strălucitor de pe aripi și trup pîlîră, purpura aprinsă se întunecă, și scînteierile de stee care împrăștiu lumină în jurul mîinii fierarului slăbiră și apoi se stîlîseră.

— Moare! Moare! strigă Annie înspăimîntată.

— E o creație din cale afară de delicată! spuse netulburat artistul. După cum v-am mai spus, a absorbit o parte din sufletul meu — spune-ți-i magnetism sau cum veți voi. Într-o atmosferă de îndoială și batjocură, fluturile acesta pare că suferă chinuri cumplite, ca și acela care a picurat în el propria sa viață. Vedeți? A și început să-și piardă frumusețea; încă vreo două minute și alcătuirea lui sensibilă o să se strice de tot și nimeni n-o s-o mai poată drege.

— Îndepărtează-ți mîna, tată! îl rugă Annie, făcîndu-se albă ca varul la față. Uite, e aici copilul meu! Să pogoare pe mîna lui nevinovată! Acolo o să învie iar, și culorile lui au să strălucească mai frumos ca oricînd.

Zîmbînd acum, tatăl ei își trase degetul la o parte. Atunci fluturile păru că-și recapătă puterea și voința de a se mișca, în timp ce culorile lui prindeau la loc strălucirea dinainte, iar strania-i licărire stelară se ivi din nou în jurul său ca un nimb. La început, cînd a trecut de pe mîna lui Robert Danforth pe degetul copilului această lumină a sporit atît de mult încît a aruncat umbra băiatului pe perete. Copilul a întîns mîna grăsulie, așa cum văzuse că au făcut părinții lui, și a urmărit cu bucurie nevinovată fluturarea de aripi a insectei.

Și totuși pe fața lui stăruia parcă un ciudat aer de înțelepciune, care-l făcu pe Owen Warland să se simtă rău, de parcă băiatul ar fi fost bătrînul Hovenden, mintuit doar în parte de asprul lui scepticism printr-o încredere copilărească.

— Ce mîră înțeleaptă a făcut prichindelul! îi șopti Robert Danforth nevestei.

— În viața mea n-am văzut o privire ca asta în ochii unui copil, răspunse Annie, pe bună dreptate, admirîndu-și odrasla mai mult decît fluturile artistice. Drăguțul de el, pricepe taina mai bine decît noi!

Strălucirea fluturului mecanic pîlîia și apoi se stîngea mereu, de parcă ar fi simțit, aiudoma artistului, ceva nu tocmai prietenos

În firea copilului. În cele din urmă, fluturile se ridică de pe mînuşa băiatului, cu o mişcare slobodă şi avîntată, ce părea să-l poarte fără sforţare tot mai sus... Dacă n-ar fi întîmpinat nici o piedică, s-ar fi înălţat spre ţările cerului şi ar fi ajuns nemuritor; dar luciul său luminează tavanul; ţesătura nespus de fină a aripioarelor lui se freacă de acest mediu pămîntesc, şi cîteva scintei căzură ca smulse din puzderia de stele a Căii Robilor şi rămaseră să licărească pe covor. Apoi fluturile coborî şi el, fremătînd din aripioare şi, în loc să se întorcă la copil, păru atras de mina Făurarului de Frumusefi.

— Asta nu! Asta nu! murmură Owen Warland, ca şi cum creaţia sa l-ar fi putut înţelege. Tu ai plecat din inima stăpînului tău, care te-a zămislit, şi nu mai ai de ce să faci cale întoarsă!

Cu o mişcare şovăielnică, aruncînd raze tremurătoare, fluturile se zbatu pare-se să ajungă pe degetul copilului. Dar pe cînd mai plutea încă în aer, băiatul cel voinic, pe faţa căruia se citea expresia răutăcioasă şi vicleană a bunicului său, inhătă insecta fermecată şi o turli în palmă. Annie ţipă; bătrînul Peter Hovenden izbucni într-un ris dispreţuitor şi fără inimă. Potcovarul desfăcu mina copilului cu de-a sila şi găsi în podul palmei o grămăjoară de frînturi lucioase, din care zburase pentru totdeauna taina frumusefii.

Cît despre Owen Warland, el privea nepăsător la aparenta năruire a trudei sale de o viaţă întreagă. Dar nu era deloc năruire. Prinsese un fluture cu mult mai de preţ decît acela. Cînd artistul s-a înălţat atît de sus încît a înfăptuit Frumosul, distrugerea creaţiei sale de către semenii lui neştiutori nu mai însemna nimic în ochii lui. Conştiinţa împlinirii visului său îl bucura pe deplin.

Comoara lui Peter Goldthwaite

— Şi așa, Peter, vașzică nici nu vrei să stai de vorbă asupra tîrgului ăsta? zise domnul John Brown, îmbumbîndu-și surtucul peste rotunjimile destul de însemnate ale persoanei sale și trăgîndu-și mînușile pe degete. Nu vrei cu nici un chip să-mi vinzi hardughia asta cu pămînt cu tot, la prețul pomenit?

— Nici la prețul ăsta și nici măcar la unul întreit, răspunse Peter Goldthwaite, un bărbat cărunt, deșirat și cu hainele ferfeniță. Adevărul adevărat, domnule Brown, este că trebuie să-ți cauți alt teren pentru blocul dimitale de cărămidă și să te mulțumești să-l lași pe ăsta tot în stăpînirea mea. Pentru vara viitoare plănuiesc să ridic o căsoaie de toată frumusețea peste pivnița celei vechi.

— Păiu, Peter! strigă domnul Brown, deschizînd ușa bucătăriei. Mulțumește-te să clădești palate în văzduh, unde locurile de casă sînt mai ieftine decît pe pămînt, ca să nu mai vorbim de costul cărămizilor și al mortarului. Temelii dintr-acelea sînt destul de solide pentru clădirile tale, pe cînd asta de sub noi e tocmai ce-mi trebuie mie; așa că ne putem face amîndoi treburile cum nu se poate mai bine. Ei, te mai întreb o dată, ce zici?

— Tămăni ce-am zis și mai înainte, răspunse Peter Goldthwaite.

Cit despre palatele din văzduh, ale mele n-or fi poate chiar așa de semețe ca o clădire de felul acela, dar poate sînt la fel de bine înfipte în pămînt ca și un bloc zidit foarte cinstit din cărămidă, cu pinzărie, croitorii și bănci de credit la catul de jos și cu avocați la cel de sus, măcar că dumneata ții morțiș să-l înlocuiești.

— Bine, Peter, dar cheltuiala? Ei? se îndirji domnul Brown, cam ținofos, părăsind încăperea. Sau poate că o acoperi cit ai bate din palme cu un cec de la banca „Balonul de săpun”?

Cu vreo douăzeci sau treizeci de ani în urmă, John Brown și Peter Goldthwaite fuseseră cunoscuți în lumea comercială ca tovarăși — sub firma „Goldthwaite & Brown”. Numai că tovarășia se desfăcuse repede din cauza firii deosebite a celor două părți.

De atunci încoace, John Brown, avînd tocmai însușirile a o mie de alți John Brown și, prin aceeași neobosită osîrdie ca și ei, ajunsese la o mare înflorire, fiind totodată unul dintre cei mai bogați John Brown de pe lumea asta.

Peter Goldthwaite, dimpotrivă, după ce încercase o mulțime de planuri care ar fi trebuit să adune toată moneda metalică și de hîrtie din țară în cuferele lui, a rămas la fel de calic ca și oricare alt om cu coatele peticite. Deosebirea dintre el și fostul său asociat poate fi lămurită în două vorbe: în vreme ce John Brown nu se bizuia niciodată pe noroc, îl avea întotdeauna; pe cînd Peter Goldthwaite își întemeia toate planurile pe noroc, și nu-l avea niciodată. Atîta vreme cit mijloacele îi îngăduiseră, făcuse speculații grandioase; dar în ultimii ani, ele se mărginiseră la afaceri neînsemnate — de genul jocului la loterie. Odată pornise undeva spre sud cu o expediție de căutători de aur și izbutise cu multă iscusință să-și golească de tot buzunarele, în vreme ce alții și le umpluseră ochi pe ale lor cu pepite* de prin partea locului. Mai de curînd cheltuisese o moștenire de vreo mie-două de dolari cumpărînd rente mexicane, drept care devenise proprietarul unei provincii; care însă, după cum s-a dumirit apoi Peter, se afla așezată acolo unde putea să-și cumpere — tot cu banii ăștia — o întreagă împărăție: în nori.

După descoperirea acestei proprietăți de preț, Peter s-a întors atît de prăpădit, de slab și de rufos, încît, ajungînd în Noua Anglie, sperietoarele de ciori îi făceau semne prietenești cînd trecea pe lingă vreun lan de grîne.

— Aș! fluturau doar în bătaia vîntului, zicea Peter Goldthwaite.

Ba nu, Peter, zău că sperietoarele de ciori îți făceau semne pentru că-și recunoșteau fratele.

În vremea cînd se petrece povestea noastră, tot ciștigul pe care-l pusese la o parte n-ar fi ajuns nici măcar să plătească impozitul pe casa bătrînească în care locuia. Era o casă de lemn, cu multe cornișe și turnulețe, roasă de ploii și acoperită de mușchi, așa cum găsim ici-colo pe străzile orașelor noastre mai vechi, cu catul de sus răsfrînt deasupra celui de jos, ca o frunte încrunțată la vederea noutăților din jur. De casa asta strămoșească, așa nevoiașă cum era, înțeleptul Peter Goldthwaite nu voia să se despartă nici în ruptul capului. Pentru pricină cunoscute numai lui, nu voia s-o vîndă nici la mezat, nici prin bună învoială, măcar că, fiind situată central, pe strada principală a orașului, i-ar fi adus un preț bun. Se

* Bucăți de aur în stare nativă (N. T.).

părea într-adevăr că există o fatalitate care-l lega de locul unde se născuse, pentru că, oricât de des ajunsese în pragul ruinei, așa cum se afla și acum, nu făcuse acel ultim pas care l-ar fi silit să-și dea casa pe mâna creditorilor. Așa că aici sălășluia el, laolaltă cu ghinionul, în așteptarea norocului.

Și, prin urmare, chiar aici, în bucătăria lui — singura odaie din care trosnetul vreascurilor aprinse mai alunga frigul unei serii de noiembrie — a primit sârmanul Peter Goldthwaite vizita bogătaşului care-i fusese odinioară tovarăș. La sfârșitul întrevederii lor, Peter lăsă capul în jos și se uită cam abătut la hainele de pe el, care păreau făcute încă pe vremea firmei „Goldthwaite & Brown“. Partea de sus a îmbrăcămintei era un surtuc dubios, tare ieșit de soare și cirpit pe la coate cu bucăți de postav mai nou; pe dedesubt purta o jiletcă neagră, cam roasă, văduvită de vreo cițiva nasturi de mătase, al căror loc îl luaseră alții de cu totul alt fel; și, în sfârșit, deși avea o pereche de pantaloni gri, care erau din cale afară de ponosiți și își cam schimbaseră culoarea, rumenindu-se adesea împreună cu furloaiele lui Peter la focșorul din cămin.

De altfel, persoana lui Peter era pe măsura arătoaselor lui veșminte. Sfrijit, cărunt, cu obraji scofilciți și cu ochii duși în fundul capului, arăta într-adevăr ca un om care se hrănise cu planuri clădite pe nisip și nădejdi zadarnice, pînă ce a ajuns să nu mai poată nici să-și fină zilele cu asemenea zeamă lungă, nici să înghită o mîncare mai de doamne-ajută.

Dar cu una, cu alta, Peter Goldthwaite al nostru, chiar așa găgăută și smintit cum era, ar fi putut face o figură foarte frumoasă în lume dacă și-ar fi folosit imaginația în sfera celestă a poeziei, în loc s-o prefacă într-un demon al stricăciunii în afaceri bănești. La drept vorbind, nu era băiat rău, ci, dimpotrivă, nevinovat ca un copil. Așa cum îl hărăzise natura, era cinstit și onorabil, un adevărat gentleman — în măsura în care îi îngăduie oricărui om viața zbuciumată și nevoia care te stringe în spate.

Și cum stătea Peter așa, pe cărămizile strimbe ale căminului, uitîndu-se jur împrejur la jalea din bucătăria veche, în ochi i se aprinse lumina unui entuziasm care-l părisea arareori. Ridică mina, strînse pumnul și-l izbi cu putere în cărămizile afumate.

— A sosit vremea! spuse el. Avînd o asemenea comoară la îndemină, ar fi o nebunie să mai trăiesc ca un om sărman. Miine dimineată încep cu podul, și să mă bată Dumnezeu dacă m-oi lăsa pînă nu dărim toată casa!

Afundată în cotlonul din dosul căminului, ca o vrăjitoare într-o peșteră cufundată în beznă, stătea o bătrînică și cirpea una dintre cele două perechi de ciorapi cu care-și apăra Peter Goldthwaite degetele de la picioare să nu-i degere. Cum partea de sus a ciorapilor era încă bună, pe cînd cea de jos era prea ruptă ca s-o mai poată țese cumva, baba tăiașe în bucăți o ruptură de fustă de flanelă, ca să-i tălpuiască.

Tabitha Porter era o fată bătrînă, trecută de șazeci de ani, din care cincizeci și cinci — de cînd o scoșese bunicul lui Peter de la azilul de copii orfani — și-i petrecuse tot acolo după cămin. Nu avea alt sprijin pe lume în afară de Peter, după cum nici el n-o avea decît pe ea; atîta vreme cît Peter avea un acoperiș deasupra capului, avea și Tabitha unde să se adăpostească. Iar dacă el ar fi

rămas fără adăpost, ea și-ar fi luat stăpînul de mină și l-ar fi dus la casa ei de baștină — azilul. Dacă ar fi fost vreodată nevoie, ea ținea de ajuns la el ca să-i dea și bucățica de la gură și să-l îmbrace cu zdrențele ei.

Dar Tabitha era o babă ciudată și — cu toate că nu se molipsise niciodată de gîrgăunii lui Peter — se deprinsese atît de mult cu trîsnăile și capriciile lui, încît le lua pe toate ca pe lucrul cel mai firesc de pe pămînt. Auzindu-l că amenință să dărîme casa pînă în temelii, ridică liniștită ochii de la ciorapii din mina ei:

— Mai bine lasă bucătăria la urmă, domnule Peter! zise ea.

— Cu cit mai curînd o dăm toată la pămînt, cu atît mai bine, spuse Peter Goldthwaite. Mi s-a urit de moarte să mai trăiesc în casa asta veche, friguroasă și întunecată, afumată toată. Vîntul pătrunde prin toate crăpăturile, peste tot scîrțîie și geme, de țî se face și teamă. Am să întineresc cînd ne-om muta în vila mea arătoasă de cărămidă, ceea ce, dacă ne-o ajuta Dumnezeu, o să se întîmple pînă la toamnă pe vremea asta. Și tu, mătușă Tabitha, ai să ai odaia ta cu ferestrele înspre soare, zugrăvită și mobilată după gustul tău.

— Tare aș vrea să fie ca bucătăria asta, răspuse Tabitha. N-am să mă simt ca acasă în ea pînă nu se înnegește de fum colțul căminului, ca ăsta de aici. Și asta n-o să se întîmple pînă într-o sută de ani. Și cit vrei să cheltuești cu casa, domnule Peter?

— Ce are a face asta? strigă Peter semeț. Ce, n-a lăsat strămoșul meu, Peter Goldthwaite, al cărui nume îl port și care a murit acum șaptezeci de ani, o comoară îndestulătoare pentru a clădi și douăzeci de case?

— Asta așa e, domnule Peter, incuviință Tabitha, punind iar ață în ac.

Tabitha înțelese bine că Peter vorbea de o uriașă grămadă de metal prețios despre care se zicea că se află ascunsă undeva în pivniță sau în pereți, sau poate pe sub dușumele, ori în vreo tainiță, ori în cine știe ce firidă necunoscută celor din casă. Mergea vorba că această avere o strînsese acel Peter Goldthwaite din vremuri îndepărtate, a cărui fire părea să îi semănat ca două picături de apă cu aceea a lui Peter Goldthwaite din povestea noastră. Ca și acesta, născocise fel de fel de planuri nesăbuite, încercînd să adune aurul cu banița și cu carul, în loc să pună ban cu ban la ciorap. Și tot asemenea lui Peter Goldthwaite al doilea, treburile îi merseseră mereu anapoda și, dacă n-ar fi fost izbînda răsunătoare a ultimului său plan, bătrînul pipiriu și încărunțit ar fi rămas doar cu o biată haină și o singură pereche de pantaloni.

Umblau tot felul de zvonuri cu privire la natura acestei fericite speculații; unul pretindea că bătrînul Peter ar fi făcut rost de aur prin alchimie; altul că prin magie neagră îl smulsese din buzunarele oamenilor; iar un al treilea zvon, încă și mai puțin întemeiat, susținea că dracul i-ar fi deschis larg porțile vechii vîstierii provinciale. Se zicea totuși că o piedică necunoscută îi răpise plăcerea de a se bucura de bogățiile lui și că avusese o pricină oarecare să le ascundă de moștenitorul său sau, în orice caz, că murise fără să dezvăluie ascunzătoarea. Tatăl lui Peter al nostru a dat destulă crezare acestui zvon pentru a tocmi oameni să sape toată pivnița. Cit despre Peter, el nu se sfîșie să socoată legenda un adevăr de netăgăduit și — în mijlocul nenumăratelor lui necazuri — avea măcar

această alinare că de-ar istovi toate celelalte izvoare de ciștig, tot ar mai putea da de bogăție dărîmîndu-și casa.

Și totuși, dacă nu cumva în fundul inimii lui stăruia o îndoială în basmul cu aurul, e greu să ne lămurim de ce a lăsat acoperișul strămoșesc să dăinuie atîta vreme, deoarece nu i se întimplase nici-cînd să vadă clipa în care comoara străbunului nu și-ar fi găsit loc din belșug în cufărul său bine ferecat. Acum însă îi ajunsese cușitul la os. Dacă ar mai întîrzia numai pușin cu cercetările, casa ar ieși din mina moștenitorului și, o dată cu ea, și mormanul uriaș de aur, rămînînd îngropat pînă ce ruina zidurilor străvechi l-ar dezvălui necunoscușilor dintr-o generație viitoare.

— Da! strigă iar Peter Goldthwaite, miîne mă apuc de treabă!

Și cu cit chibzuia Peter mai adînc la această chestiune, cu atît se încredința mai mult de izbîndă. Dumnezeu îi dăruise o mințe atît de mlădioasă, încît chiar acum, ajuns în toamna veștedă a vieții, putea adeseori ține piept veseliei primăvăratică a altor oameni. Înviorat de zorii luminoși ai viitorului, incepu să zburde prin bucătărie ca un spiriduș, scălimbăindu-și din cale afară de caraghios brașele și picioarele ciolănoase și strîmbîndu-și chipul supt de foame.

Ba chiar, în iureșul veseliei, a prins-o pe Tabitha de miîni și a dăntuit cu ea în lungul și în latul podelei, pînă ce mișcările ciudate ale încheieturilor ei ruginite i-au stîrnit un hohot de ris năvalnic, purtat de ecou prin toate încăperile casei, de parcă Peter Goldthwaite ar fi hohotit în fiecare dintre ele. În cele din urmă, Peter își făcu vînt pînă în norii de fum ai tavanului, iar cînd ajunse cu bine pe pardoseală se strădui să-și regăsească obișnuita încruntare.

— Miîne, la răsăritul soarelui, repetă el luîndu-și lampa ca să se ducă la culcare, am să văd dacă o fi ascunsă comoara aceea în pod.

Gîlînd, icnînd și abia puțînd să-și tragă sufletul după gimnastica de adineauri, Tabitha propuse:

— Și cum iar am rămas fără lemne, pe măsură ce dărîmi casa, domnule Peter, eu am să pun grinzile și scîndurile pe foc.

Minunate au fost în noaptea aceea visele lui Peter Goldthwaite! Mai întîi se făcea că întoarce cogeamite cheie în broasca unei uși de fier care semăna cu cea de la o criptă, dar care, după ce a deschis-o, i-a dezvăluit privirilor o boltă ticsită cu bani de aur, ca grînele aurii într-un hambar. Mai erau acolo și potire încrustate, castroane, talgere, blide și capace de aur sau argînt, pe lingă lanțuri și alte giuvaere neprețuite, deși pătate ici-colo din pricina umezelii din vîstierie; pentru că, pasă-mi-te, din toate avușile pierdute pe veci de oameni, fie îngropate în fundul pămîntului, fie cufundate în adîncul mării, Peter Goldthwaite găsisse o parte în această boltă.

Într-alt vis se făcea că se întoarce, la fel de pîrlit ca întotdeauna, la vechea lui locuință, și-l întîmpină la ușă un bărbat deșirat și cîrunt, pe care l-ar fi confundat cu propria lui persoană dacă n-ar fi purtat haine de o croială mult mai demodată. Dar casa, fără să-și fi schimbat înfățișarea dinainte, se prefăcuse într-un palat al metalelor prețioase. Dușumelele, zidurile și tavanele erau făurite din argînt lustruit; ușile, cercevelele ferestrelor, cornișele, balustradele și treptele scăriilor — din aur curat; de argînt erau și scaunele, dar aveau fundul de aur; iar scrinurile înalte de aur stăteau pe picioare de argînt; și paturile erau de argînt, cu macaturile țesute din fir de aur și cearșafuri din pinză de argînt.

Fără doar și poate, o singură atingere de mină prefăcuse casa din temelii, pentru că ea păstra toate semnele pe care le ținea minte Peter. Doar atât că acum lucrurile nu mai erau de lemn, ci de aur și argint; și inițialele lui pe care le creștase în tocul ușii, pe cînd era copil, rămăseseră săpate adînc în aurul cadrului nou. Din cale afară de fericit ar fi fost Peter Goldthwaite de n-ar fi avut, ori de cîte ori întorcea privirile, iluzia că locuința lui recade, din splendoarea ei strălucitoare, în mizeria și tristețea de ieri.

Peter s-a sculat cu noaptea în cap, a pus mîna pe o toporișcă, pe un ciocan și un ferăstrău, pe care le așezase de cu seară la căpătîiul său, și s-a urcat în podul casei. Deocamdată, podul era încă slab luminat de o rază de soare cu dinți care pătrundea cu mare greutate prin ochiul de geam prăfuit.

Într-un pod, un moralist ar putea găsi din belșug teme pentru meditațiile lui înțelepte și nepractice. Acolo e purgatoriul modelor trecute, al fleacurilor efemere de odinioară, al tuturor lucrurilor prăfuite doar de o generație de oameni și care, cînd oamenii acelei generații au fost coboriți în mormînt, au fost și ele urcate în pod, nu pentru a fi bine păstrate, ci doar pentru a nu sta în cale.

Peter a văzut teacuri de registre mucedu și îngălbenite, legate în pergament, pe filele cărora creditorii morți și îngropați de mult înscriseseră numele unor datornici morți și îngropați de mult, cu o cerneală atît de ștearsă acum, încît erau mai ușor de citit pietrele lor de mormînt. A găsit haine vechi, mîncate de molii, prea rupte și ferfenițite ca să le mai poată îmbrăca. Era aici și o sabie ruginită — nu o spadă de ofițer, ci o floretă de domnișor —, care nu ieșise niciodată din teaca ei înainte de a și-o pierde.

Erau aici bastoane de vreo douăzeci de feluri — dar nici unul cu măciulia de aur — și catarama de ghețe de diferite modele și din diferite materiale — dar nici una de argint și nici încrustată cu pietre prețioase. Era aici și o ladă plină de ghețe cu călcîiul înalt și virful întors. Erau aici, pe un raft, o mulțime de sticlute, pe jumătate pline cu leacuri vechi de la spițerie, care, după ce jumătatea cealaltă fusese înghițită de strămoșii lui Peter, au fost aduse aici de lingă patul de moarte al bolnavilor. Era aici — ca să nu așternem un și mai lung inventar al unor lucruri care nu vor fi niciodată scoase la mezat — și o oglindă mare, spartă și prăfuită, care făcea imaginile întunecate ale acestor lucruri să pară și mai vechi decît erau ele cu adevărat.

Cînd, fără să știe că se află în fața unei oglinzi, Peter a dat cu ochii de propriile-i trăsături, slab reflectate de sticla acesteia, el și-a închipuit că străbunul său Peter Goldthwaite s-a întors fie ca să-l ajute, fie ca să-l împiedice în căutarea comorii ascunse. În clipa aceea, în mîntea lui a licărit gîndul ciudat că el e chiar Peter, cel care ascunsese aurul, și că ar trebui să cunoască locul tînuit. Chipurile, însă, uitase, cine știe cum, acest lucru.

— Hei, domnule Peter! strigă Tabitha de pe scara care ducea la pod. Ai dărimat casa destul ca să pot pune ibricul de ceai?

— Încă nu. băbuță Tabby, dar ai să vezi că n-o să trebuiască să aștepți prea mult.

Cu aceste vorbe, Peter înalță toporișca deasupra capului și lovi cu atîta putere în dreapta și în stînga, încît se ridică un nor de

praf, scîndurile se frîneră și într-o clipă bătrînica se trezi cu poala plină de așchii, surcele și moloz.

— O să căpătăm destul de ieftin lemnele pentru iarnă, grăi ea.

Treaba cea bună fiind astfel începută, Peter a spart și a surpat totul în jurul lui, izbind și tăind grinzile și birnele, scoțînd cuiele, desfăcînd și rupînd scîndurile, cu o gălăgie nemaipomenită, de dimineața pînă seara. A avut însă grijă să lase partea din afară a casei neatinsă, pentru ca vecinii să nu poată bănuși ce se petrece înăuntru.

Nici una dintre trăsniile lui dinainte, chiar dacă-l făceau fericit atîta vreme cît țineau, nu-l umpluseră de o asemenea încintare cum simțea acum. Poate că, la urma urmei, mințea lui Peter Goldhwaite era astfel alcătuită încît îi aducea o răsplată lăuntrică pentru toate relele pe care i le pricinuia în lume. Dacă era sărac, rău îmbrăcat sau chiar flămînd și în primejdie să fie nimicît oricînd de prăpastia în care amenința să-l arunce ruina, totuși, numai trupul îi rămînea în această nenorocită stare, pe cînd sufletul său, care năzuia tot mai sus, se îmbăta de soarele unui viitor luminos. Firea lui era veșnic tinăra, și felul lui de viață înclina s-o păstreze mereu așa.

Părul alb nu însemna nimic, după cum nici zbirciturile și lipsa de vlagă nu însemnau nimic; putea într-adevăr să pară bătrîn și să aducă într-un chip cam neplăcut cu un moșneag deșirat și jerpelit; dar Peter cel adevărat era de felul său un tinăr plin de nădejdi, care abia își făcea intrarea în lume. De cîte ori se aprindea din nou focul, tinerețea lui stînsă renăștea din vechea ei cenușă. Și acum renăștea plină de avînt. După ce trăise atît de mult — nu prea mult, ci doar atît cît trebuia — ca un holtei simțitor, nutrînd cu căldură și gingășie visuri frumoase, se hotări acum ca, de îndată ce-i va străluci înaintea ochilor aurul ascuns, să pornească în peșit și să ciștige inima celei mai frumoase fete din oraș! Ce inimă i s-ar fi putut împotrivi? Ferice de el!

Cum Peter lipsise multă vreme de prin localurile de petrecere, umblînd pe la birouri de asigurare, săli de lectură a presei și librării, și cum prea puține familii îi doreau prezența sau rivneau la cîntea de a-l avea în sinul lor, el și cu Tabitha aveau obiceiul să stea seară de seară la taifas lingă vatra căminului. Aici se aduna întotdeauna din belșug rodul trudei sale din ziua aceea. Focul se bizuia mai ales pe cîte un butuc bun de stejar care, deși fusese adăpostit de ploaie și de umezeală mai bine de un veac, tot mai fisia în vatră și scotea pe la capete șiroaie de apă, de parcă n-ar fi trecut decît o săptămînină-două de la tăierea copacului. Apoi mai erau vreascuri mărișoare, groase, negre și grele, care nu cunoșteau putreziciunea și nu puteau fi nimicite decît prin focul în care străluceau ca niște bare de fier înroșit. Pe această temelie solidă, Tabitha clădea o întocmire mai ușoară din așchii de la tăbliile ușilor, de la ciubucăria de lemn și de la alte lucruri care ard iute. Toate acestea se aprindeau ca paiele și aruncau vilvătăi strălucitoare către hornul larg, luminîndu-i pereții negri de funingine, pînă aproape de vîrf. Totodată alungau întunericul de prin colțurile pline de păianjeni și dintre grinzile innegrite ale tavanului, izgonindu-l dumnezeu știe unde, pe cînd Peter zîmbea ca omul cel mai vesel de pe lume, iar Tabitha părea o bătrînică cum nu se poate mai mulțumită. Toate acestea nu erau, bineînțeles, decît simbolul soartei fericite pe care năruirea casei avea să le-o aducă celor ce sătășluiau în ea.

În vreme ce uscăturile de brad se inflăcărau și trosneau, Peter privea și asculta, legănat de gânduri încântătoare. Dar când scurtelel izbucniri luminoase și zgomotoase le urmau licărirea roșietice și umbrele negre, însoțite de dogoarea căldurii și de cîntecul pătrunzător al lemnelor care aveau să țină toată seara, căpăta chef de vorbă. Într-un rînd a pus-o — poate pentru a suta oară — pe Tabitha să-i mai spună cite ceva nou despre strămoșul său.

— Stai de cincizeci și cinci de ani în colțul ăla, mamă Tabitha, și trebuie să fi auzit multe legende privitoare la bunicul unchiului meu. Nu mi-ai spus tu că, intrînd pentru prima dată în această casă, ai găsit o bătrînă care stătea chiar pe locul tău și ținuse gospodăria vestitului Peter Goldthwaite ?

— Ba chiar așa, domnule Peter ! Și femeia asta mergea pe o sută de ani. Zicea că de multe ori petrecuse seara lîngă focul din bucătărie, sînd la taifas cu bătrînul Peter Goldthwaite, cam așa cum facem noi acum.

— Probabil că bătrînul îmi semăna în multe privințe, spuse Peter încîntat, pentru că altfel nu s-ar fi îmbogățit atît de mult. Numaj că eu cred că ar fi putut să-și investească banii mai cu folos decît a făcut-o. Auzi vorbă : fără dobîndă ! Și să n-adune decît bunuri de preț ! Și pentru ca să dai de ele trebuie să dărim casa ! Ce l-o fi făcut oare să le ascundă așa de bine, Tabitha ?

— A ascuns banii pentru că nu-i putea cheltui. Ori de cite ori se ducea să-și descuie cufărul venea pe la spate ucigă-l toaca și-l apuca de braț. Se zice că el i-a dat banii lui Peter și voia ca Peter să-i dea un înscris la mină pentru casa și locul ăsta, iar Peter s-a jurat că nu face una ca asta.

— Așa cum i-am jurat și eu lui John Brown, fostul meu tovarăș la parte, zise Peter. Dar zău, Tabitha, toate astea-s prostii ! Eu nu cred în asemenea povești.

— Deh, se prea poate să nu fie tocmai adevărul, răspunse Tabitha, pentru că unii oameni zic că Peter i-a și trecut casa lui ucigă-l toaca. Și de aceea le-a adus ea atîta ghinion celor ce-au locuit-o. Și de cum i-a dat Peter înscrisul, a și sărit capacul de la cufăr, și Peter a luat o mină de aur dinăuntru. Dar hai ! Cînd colo, în pumnul lui era doar un mănunchi de zdrențe vechi.

— Ține-ți gura, babă Tabby, și nu mai îndruga la prostii ! strigă Peter din cale afară de minios. Erau cele mai bune guinei de aur care au purtat vreodată chipul regelui Angliei. Parcă mi-aduc aminte întreaga întimplare : și cum eu, sau bătrînul Peter sau oricine va fi fost, mi-am băgat mina, sau și-a băgat mina, și am scos-o plină de aur strălucitor. Auzi colo, zdrențe vechi !

Dar Peter Goldthwaite nu era omul care să se lase abătut de poveștile scornite de babe. Toată noaptea a dormit legănat de vise plăcute și s-a trezit în zori cu inima bătînd veselă, așa cum prea puțini oameni au fericirea să și-o simtă după anii fragedei tinereți. Zi de zi a muncit din greu fără să piardă o clipă, în afară doar de ora mesei, cînd Tabitha îl chema să vină neapărat să se înfrupte din varza cu carne sau din orice altă mîncare de care făcuse ea rost...

Fiînd un om cu adevărat evlavios, Peter nu uita niciodată să ceară binecuvîntarea celui de sus ; și o făcea cu și mai multă ardoare cînd hrana nu era prea grozavă, socotînd că atunci era mai multă nevoie de binecuvîntare ; și iarăși nu uita să mulțumească

domnului chiar și după o masă pe sponci, cind pofta era sănătoasă — pentru că ea prețuiește mai mult decît un stomac stricat la un ospăț.

Apoi se grăbea să se întoarcă la truda lui și într-o clipă se pierdea într-un nor de praf iscat din pereții vechi. De văzut nu-l mai puteai vedea, însă de auzit nu puteai să nu-l auzi, dată fiind larma pe care o făcea. Ce demnă de invidiat e conștiința că faci un lucru folositor! Nimic nu-l tulbura pe omul nostru; sau cel puțin în afară de acele fantome ale minții care par niște vagi amintiri și totuși au și înfățișarea presimțirilor. Se oprea adesea, cu barda în aer, și-și spunea:

— Peter Goldthwaite, ești sigur că n-ai mai dat și altă dată această lovitură?

Sau:

— Peter, ce nevoie ai să dărim toată casa? Gindește-te puțin și nu se poate să nu-ți amintești unde e ascuns aurul.

Dar zilele și săptămînile treceau, fără nici o descoperire însemnată. Uneori, într-adevăr, se întimpla ca vreun guzgan, slab și cenușiu, să-l iscodească pe bătrînul slab și cenușiu, întrebîndu-se ce diavol o fi pătruns în casa veche, atît de tîhnită pînă atunci. Alteori Peter se înduioșa de jalea vreunei șoricioaice care adusese pe lume cîte cinci-șase pușori micuți, drăgălași și cu blana moale, tocmai la vreme ca să-i vadă zdrobiți de ruinarea casei. Deocamdată, însă, nici urmă de comoară!

În vremea asta, Peter, hotărît ca Soarta și zelos ca Timpul, isprăvise cu podul și ajunsese la catul de sus, unde avea acum de lucru într-o odaie de la stradă. Fusesse pe vremuri dormitorul musafirilor de vază și mergea vorba că ar fi fost cinstit de însuși guvernatorul Dudley și de alți oaspeți de seamă.

Mobila se dusese. Mai stăruiau unele rămășițe ale tapetului, zdrențuit și ieșit de soare, dar mai mari decît ele erau bucățile de perete rămase goale și împodobite cu desene în cărbune — mai ales capete de oameni prinse din profil. Acestea fiind mostre ale genului său din tinerețe, pe Peter îl durea mai tare inima să le strice decît dacă ar fi fost frescele lui Michel Angelo.

O schiță însă — și anume cea mai bună — îl aducea simțiri deosebite. Înfațișa un zdrențaros care se sprijinea într-o cazma, aplecîndu-și trupul deșirat asupra unei gropi din pămînt, întinzînd mîna să apuce un lucru pe care-l găsisse. Dar la un pas în spatele lui se vedea rînjind drăcește o siluetă încornorată, cu coada moțată și cîpita despîcată.

— Plei, satană! strigă Peter. Lasă omul să-și ia aurul!

Ridicînd toporul, îl trăsni în cap pe nobilul încornorat, și încă așa de tare încît îl sfărîmă nu numai pe el, ci și pe căutătorul de comori, și făcu să dispară ca prin farmec întreaga scenă. Ba, pe lîngă toate astea, toporul sparse șipcile și tencuiala, și dezvălui o scobitură în perete.

— Doamne ferește, domnule Peter, da' ce, te cerți cu ucigă-l toaca? întrebă Tabitha, care venise să caute ceva lemne de pus pe foc.

Fără a-i răspunde bătrînei, Peter mai sparse o bucată de perete și deschise astfel un dulăpior, așezat într-o parte a căminului, cam pe la înălțimea pieptului. Înăuntru nu erau nimic altceva decît o lampă de alamă coclîită și o bucată de pergament prăfuit. În vreme

ce Peter o cerceta pe aceasta din urmă, Tabitha luă lampa și se apucă s-o frece cu șorful.

— N-are rost s-o freci, Tabitha, zise Peter. Nu e lampa lui Aladin, cu toate că eu o socotesc semnul unui noroc la fel de mare ca al lui. Ia uită-te aici, Tabby!

Tabitha luă pergamentul și-l apropie de nas, pe care stătea călare o pereche de ochelari cu ramă de fier. Dar abia a început să-l deslușească și a izbucnit într-un ris cu sughituri, ținându-se cu mâinile de burtă.

— Nu-ți bate joc de o bătrână! strigă ea. Asta-i scrisul matale, domnule Peter! Aidoma cu cel din scrisoarea pe care mi-aj trimis-o din Mexic.

— Fără îndoială e o mare asemănare între scrisul ăsta și acela, spuse Peter, cercetînd iar pergamentul. Dar știi și tu prea bine, Tabby, că acest dulăpior tainic trebuie să fi fost tencuit înainte de a fi venit tu în casă și eu pe lume. Nu, ăsta e scrisul bătrînului Peter Goldthwaite. Aceste coloane de lire, șilingi și pence sînt scrise de el și arată valoarea comorii. Și aici, jos, e pomenită, fără îndoială, ascunzătoarea. Dar fie că cerneala s-a șters, fie că s-a jupuit pergamentul, în orice caz nu se mai poate citi deloc. Ce păcat!

— Ei, măcar lampa e ca nouă, și asta ne aduce o oarecare min-giere, răspunse Tabitha.

— O lampă! își spuse în gînd Peter. Asta aruncă o oarecare lumină asupra cercetărilor mele.

Deocamdată, Peter se simțea mai înclinat să chibzuiască asupra descoperirii făcute decît să se pună iar pe treabă. După ce Tabitha a coborît scările, Peter nu și-a mai dezlipit ochii de pe bucata de pergament, pe care o ținea în dreptul unei ferestre din față, atît de prăfuită încît soarele abia putea arunca pe podea umbra cercevelor. Peter o deschise și se uită în stradă, în vreme ce soarele se uita în casa lui străveche. Aerul, deși călduț și blînd, îl înfioră ca un duș rece.

Era prima zi de dezgheț, în ianuarie. Neaua se așternuse groasă pe acoperișurile caselor, dar acum se topea repede într-o puzderie de picături de apă care cădeau de pe streșini, scinteind în soare și făcînd tot atîta zgomot ca o ploaie de vară. Pe strada mare a orașului, zăpada bătucită era îndesată și tare ca un caldarim din lespezi de marmură albă și nu era încă jilavă, cu tot aerul călduț de primăvară. Dar cînd Peter își scoase capul pe fereastră văzu că lumea din oraș, dacă nu chiar orașul, se dezghefase la căldura acestei zile, după cele două sau trei săptămîni de iarnă. L-a umplut de bucurie — o bucurie amestecată cu un oftat — vederea șuvoiului de doamne care forfoteau pe trotuarele alunecoase, cu obraji îmbujorați, pe care glugile cu pene, șalurile și capele de samur le făceau să strălucească și mai tare, ca trandafirii în mijlocul unui frunziș nou.

Clinchetul zurgălăilor de la sâni răsună mereu, cînd în susul, cînd în josul străzii: uneori vestea sosirea unei sănișii din Vermont încărcată cu hălci înghețate de porc, oaie sau chiar căprioară; alteori era chiar sania vreunui precupeț care aducea pui, giște și curcani; ori poate vreun sătean cu soața lui, care veniseră la oraș și pentru plăcerea călătoriei, și ca să mai tirguiască de pe la prăvălii, și ca să vîndă niscaiva ouă și niște unt. Sofii aceștia umblau într-o sanie pătrată, de modă veche, care-i slujise douăzeci de ierni și zăcuse douăzeci de veri la soare, lingă ușa casei lor.

Iată un domnișor și cu cucoana dumisale lunecînd pe zăpadă într-o sanie alcătuită ca o cochilie de stridie. Iată străbătînd strada în goană, strecurîndu-se printre celelalte vehicule înghesuite, o diligență pe tălpoaie de sanie, cu perdelele frase într-o parte, ca să pătrundă soarele înăuntru. Iată ivindu-se de după colț un fel de arcă a lui Noe — o sanie deschisă, mare cit toate zilele, cu cincizeci de scaune și trasă de doisprezece cai. Vehiculul acesta încăpător era plin de flăcăi și fecioare vesele, băieți și fete vesele, ba chiar și bătrîni veseli, chiuînd de bucurie și rizînd cu gura pînă la urechi. Toți cîrpeau și hohoteau, iar din cînd în cînd scoteau cite un chiot de veselie din adîncul pieptului, la care cei de față răspundeau cu trei urale, în vreme ce o ceată de băieți poznași aruncau cu bulgări de zăpadă în mijlocul petrecăreșilor. Sania trecu înainte și cînd se făcu nevăzută după colțul străzii tot se mai auzeau din depărtare strigătele de bucurie.

Niciodată nu-i fusese încă dat lui Peter să-și desfete ochii cu o scenă mai încîntătoare alcătuită din toate acestea: soarele luminos; picăturile de apă scînteietoare; zăpada strălucitoare; mulțimea plină de voioșie; graba vehiculelor de tot felul și clinchetul zglobiu al zurgălăilor, care-ți făcea inima să dănuiască pe muzica lor. Nu se vedea nimic întristător, afară doar de vechitura aceea cu acoperișul ascuțit — casa lui Peter Goldthwaite, care, pe bună dreptate, putea să arate tristă pe dinafară, de vreme ce măruntaiele îi erau roase de o offică așa de îngrozitoare. Și trupul deșirat al lui Peter, ivit pe jumătate la catul de sus, ce se răsrîngea peste cel de dedesubt, nu era cu nimic mai prejos decît casa lui.

— Peter! Cum mai merge, prietene Peter? strigă un glas de peste drum, tocmai cînd Peter își trăgea capul înapoi. Ia uită-te încoace, Peter!

Peter se uită și-și văzu fostul tovarăș, pe domnul John Brown, pe trotuarul celălalt — voinic și arătos, cu mantaua imblănită larg deschisă, lăsînd să se vadă un surtuc de toată frumusețea. Glasul lui atrăsese atenția întregului oraș asupra ferestrei lui Peter Goldthwaite și asupra sperietoarei de ciori, imbicsită de praf, care se ivise acolo.

— Hei, Peter, strigă iar domnul Brown, ce naiba tot faci acolo de aud așa mare scandal ori de cite ori trec prin dreptul casei? Te pomenești că repari hardughia asta veche sau poate o prefaci într-una nouă, eh?

— Mă tem că e prea tîrziu pentru asta, domnule Brown, răspunse Peter. Dacă o fac nouă, va fi nouă și pe dinafară și pe dinăuntru, de la pivniță în sus.

— Nu ai lăsa mai bine treaba asta pe seama mea? întrebă domnul Brown cu mult subînțeles.

— Încă nu! răspunse Peter, inchizînd repede fereastra, pentru că de cînd era în căutarea comorii nu mai putea suferi să caște oamenii gura la el.

Cînd s-a retras, rușinat de înfățișarea lui sărăcăcioasă, dar mîndru de taina pe care o stăpînea, pe chipul lui Peter strălucea un zîmbet trufaș, aidoma unor raze slabe de soare ce pătrund într-o odaie murdară. S-a străduit să facă mutra pe care o făcuse probabil și străbunul lui, nemaiîncăpîndu-și în piele de bucurie că zidește o casă solidă — adăpost pentru multe generații de urmași.

Dar odaia i se păru tare întunecoasă, după ce-l orbise albeața

zăpezii, și fare tristă, în contrast cu scena vie pe care tocmai o urmărise. În scurta privire pe care o aruncase în stradă îl izbise puternic felul în care lumea se păstra voioasă și înfloritoare prin petreceri, țirgueli și tocmeli, pe când el, în sihăstria lui, urmărea un țel — care se putea dovedi doar o nălucă — și încă pe o cale pe care mulți oameni ar numi-o nebunească.

E un mare folos al vieții în societate că fiecare își potrivește mintea după alte minți și își îndreaptă purtarea după a vecinilor, pentru ca numai rareori să i se poată zice că-i sucit. Peter Goldthwaite se supusese acestei înriuriri doar uitându-se pe fereastră. O vreme s-a întrebat chiar dacă e într-adevăr ascunsă vreo ladă cu aur și, în cazul ăsta, dacă e chiar așa de înțelept să dărime casa doar ca să se convingă de inexistența ei.

Dar gândul fugar a dăinuit doar o clipă. Peter, Nimicitorul, și-a reluat sarcina pe care i-o hărăzise soarta și n-a mai șovăit pînă n-a îndeplinit-o. În cursul cercetărilor lui a dat peste multe lucruri care se găseseră de obicei printre ruinele unei case vechi, precum și peste altele care se găsesc mai rar. Ceea ce a părut mai însemnat a fost o cheie ruginită, care fusese înfiptă într-o crăpătură din perete, împreună cu o plăcuță mică de lemn purtînd inițialele P. G. O altă descoperire unică a fost o sticlă de vin, zidită într-o sobă veche. În familia lui Peter se zicea că bunicul lui — un șollic de ofițer care se bătuse în războiul de demult cu francezii — ar fi pus deoparte multe duzini de sticle cu băuturi alese pentru desfătarea unor bejivani încă nenăscuți. Peter n-avea nevoie de nici un tonic care să-i susțină inima plină de nădejdi, așa că a păstrat vinul ca să se veselească la ceasul izbinzii.

Prin crăpăturile deșumelelor a găsit mulți gologani de o jumătate de penny, vreo cîteva monezi spaniole și o jumătate dintr-un ban rupt de șase pence care fusese fără îndoială dat cuiva ca amintire sau ca să-i poarte noroc. Mai era și o medalie de argint bătută cu prilejul încoronării lui George al III-lea. Dar sîpetul bătrînului Goldthwaite zbură dintr-un colț întunecos în altul sau fugea cine știe cum de ghearele celui de-al doilea Peter pînă cînd nu-i mai rămase acestuia mult de căutat — doar să scormonească pămîntul.

N-o să-l urmăim pas cu pas pe drumul lui către izbindă. Să spunem doar că Peter a lucrat ca o mașină cu vapori și a isprăvit într-o singură iarnă treaba pe care toți ceilalți oameni care locuiseră în casă n-o făcuseră decît pe jumătate în decurs de un veac, cu toate că le fuseseră prielnice vremea și stihiele. În afară doar de bucătărie, toate odăile și încăperile arătau ca peștii spin-tecați. Casa nu mai era decît o cochilie — rămăsese doar stafia unei case —, la fel de ireală ca și cele pictate pe decorurile de la teatru. Era ca o coajă neatinsă a unei roate de cașcaval în care a intrat un șoarece și a ronțăit-o pînă n-a mai rămas nici o bucățică de brînză. Și acest șoarece era Peter.

Ceea ce dărimase Peter, Tabitha pusese pe foc; pentru că ea socotea cu multă înțelepciune că, nemaiavînd casă, nu le mai trebuiau lemne ca s-o încălzească; prin urmare chibzuiala ori zgîrcenia ar fi fost o prostie. Și așa s-ar putea zice că întreaga casă se prefăcuse în fum și se ridicase la nori prin coșul cel mare și negru al căminului din bucătărie. S-ar putea face o minunată asemănare cu isprava omului care s-a aruncat în propriul lui gitlej.

În noaptea dintre ultima zi de iarnă și întâia zi de primăvară, ajunseseră să fie scotocite toate crăpăturile și ungherele, în afară doar de cele din bucătărie. Seara aceea fatală fusese tare urită. De vreo citeva ceasuri se pornise un viscol cumplit, și viforul pulbera și învirtea zăpada prin aer, fiindcul-se cu casa de parcă prințul văzduhului s-ar fi apucat să desăvârșească opera lui Peter. Scheletul fiind atât de slăbit și proptelele dinăuntru îndepărtate, n-ar fi fost de mirare dacă, la vreo răbufnire mai puternică a vijeliei, pereții putrezi ai clădirii și toate cornișele acoperișului s-ar fi prăbușit în capul proprietarului. El, însă, era nepăsător în fața primejdiei, deși sălbatic și neliniștit ca și noaptea însăși sau ca flacăra ce se avînta în sus pe horn ori de cite ori urla iar furtuna de afară.

— Vinul, Tabitha! Vinul cel bun și vechi al bunicului! Îi bem acum!

Tabitha se ridică de pe banca ei, innegrită de fum, așezată în colțul de lângă cămin, și puse butelca în fața lui Peter, alături de lampa veche de aramă, care-i răsplătise și ea căutările. Peter o ridică și, uitîndu-se prin lichid, privi bucătăria luminată de o revărsare de aur strălucitor, care o învăluia și pe Tabitha și-i aurea părul argintiu, prefăcîndu-i hainele ponosite în splendide rochii de regină. Asta-i amîntea de visul lui de aur.

— Domnule Peter, zise Tabitha, dar se cuvine oare să bem vinul înainte de a găsi aurul?

— Ba aurul l-am găsit! strigă Peter aproape sălbatic. Sîpetul e la îndemîna mea și nu mă voi culca pînă nu voi fi întors cheia în broasca ruginită. Dar mai înții de toate, să bem!

În casă neaflîndu-se nici urmă de tirbușon, el izbi gîtul sticlei cu cheia ruginită a răposatului Peter Goldthwaite, retezînd dintr-o singură lovitură capul cu dopul peceluit. Apoi umplu două cești de porțelan, pe care Tabitha le scosese din dulap. Atît de limpede și scînteietor era vinul acesta vechi, încît strălucea în cești și făcea crenguța cu flori roșii aprinse din fundul fiecăreia să se vadă mai deslușit decît dacă ceașca ar fi fost goală. Aroma bogată și fină a vinului se răspîndi în bucătărie.

— Bea, Tabitha! strigă Peter. Binecuvîntat să fie cînstitul bătrîn care a pus la o parte pentru noi doi licoarea asta minunată! Să bem în amîntirea lui Peter Goldthwaite!

— Avem și bună pricină să ne amîntim de el, încuviință Tabitha, sorbind din ceașcă.

Vreme de cîți ani, și prin ce soartă schimbătoare și nenorociri cu diuîmul, adunase sticla aceea bucuria ei spumoasă ca să fie suptă în cele din urmă de două ființe atît de vesele! Fusese păstrată pentru ei o parte din fericirea unui veac apus și acum fusese eliberată, în mijlocul unui vălmășag de vedenii înveselitoare, ca să se zbenguie în furtuna și deznădejdea prezentului. Pînă vor fi terminat ei carafa, trebuie să ne îndreptăm ochii în altă parte.

Întîmplarea a făcut ca în noaptea aceea cu viforîță domnul John Brown să nu se simtă în apele sale, așa cum stătea în fotoliul lui cu arcuri, la dogoarea cărbunilor din cămin, care-i încălzeau holul elegant. Era un om bun și milos din fire și se înduioșa repede cînd se întîmpla ca vestea nenorocirilor altora să răzbată pînă la înina lui prin carapacea propriei sale bunăstări. În seara aceasta se gîndise multă vreme la fostul lui tovarăș, Peter Goldthwaite. la

trăsnăile lui ciudate și la veșnicile lui ghinioane, la sărăcia lușie pe care o văzuse în casa acestuia, când îl vizitase pentru ultima oară, și la înfățișarea de nebun flămînd și istovit pe care o avea Peter cînd îi vorbise de la fereastră.

— Bietul om! își zise domnul Brown. Bietul smintit! Dat fiindcă-l cunosc de atîta vreme pe Peter ar fi trebuit să mă îngrijesc de soarta lui în iarna asta aspră, să nu ducă lipsă de nimic.

Cu atîta putere au pus sentimentele acestea stăpînire pe el, încît, în ciuda vremii îngrozitoare, s-a hotărît să se ducă pe dată la Peter Goldthwaite. Într-adevăr indemnul avea o putere ciudată. Fiecare vaiet al viforului era ca o chemare sau cel puțin ar fi părut să fie dacă domnul Brown ar fi fost deprins să audă ecoul închipuirii sale în gemetele vîntului. Uimit chiar el de atîta bunăvoință și zel, se înfășură bine în manta, își înfoli bine gîtul și urechile în fulare și batiste și, astfel incotoșmănit, se pregăti să înfrunte furtuna. Dar stîhiile văzduhului erau stăpîne pe cimpul de luptă și cit pe-acîj să-l înfrîngă pe domnul Brown. Tocmai cînd se strecura după colț, la doi pași de casa lui Peter Goldthwaite, uraganul i-a măturat picioarele, l-a aruncat cu fața în jos într-un troaian de zăpadă și s-a pornit să-i îngroape rotunjimile în alfi nămeți mai grozavi. Nu mai părea să fie nici o nădejde de a ieși de acolo înainte de zăcheteului. În aceeași clipă i-a zburat pălăria din cap și s-a dus hăt, departe, într-un loc de unde nici pină acum n-au mai sosit vești despre ea.

Cu toate acestea, domnul Brown a izbutit să-și croiască o pîrtie prin troienele înalte și, cu capul gol, împungînd parcă vîntul, a înaintat, cu chiu cu vai, pînă la ușa lui Peter. Toată hardughia scîrbiia, gema și pocnea așa de tare, zguduindu-se atît de amenințător, încît cei dinăuntru n-ar fi putut auzi nici bătaia cea mai puternică. De aceea intră, fără să mai țină seamă de buna-cuviință, și merse bîjbîind pînă în bucătărie.

Dar și acolo intrarea musafirului nepoftit a rămas neobservată. Peter și cu Tabitha stăteau cu spatele la ușă, aplecați asupra unui cușar cit toate zilele, pe care tocmai îl scosese pare-se dintr-o ascunzătoare sau vreun dulap tainic zidit în peretele din stînga căminului. La lumina lămpii din mina bătrînei, domnul Brown văzu că lădoiul era zăvorit și ferecat cu balamale de fier, întărit cu tăblii de fier și ținut cu nenumărate cuie de fier, ca să fie un loc potrivit pentru a aduna bogăția unui veac, spre a împlini lipsurile din cel următor. Peter Goldthwaite vîra tocmai cheia în broască.

— O, Tabitha, strigă el tremurînd de încîntare, cum am să pot oare îndura o lumină așa orbitoare? Aurul, aurul strălucitor! Parcă mi-aduc aminte cum l-am privit pentru ultima oară, chiar cînd a căzut capacul întărit cu tăblii de fier. Și de atunci încoace, în toți ăști șaptezeci de ani, a strălucit în taină, stringînd tot mai multă splendoare pentru această clipă de pomină! Are să ne orbească în-tocmai ca soarele la nămiezi.

— Atunci pune-ți mîna streășină la ochi, domnule Peter! grăi Tabitha, ceva mai puțin răbdătoare ca de obicei. Dar, pentru numele lui Dumnezeu, răsuțește odată cheia!

Cu o sforțare uriașă a ambelor mîini, Peter forță în sfîrșit cheia ruginită în măruntaiele incuetoarei ruginite. În vremea asta, domnul Brown se apropie și-și băgă nerăbdător capul între al

Tabithe și al lui Peter chiar în clipa în care acesta a ridicat capacul. Dar nici o lumină orbitoare nu s-a revărsat în bucătărie.

— Ce-i asta? strigă Tabitha, potrivit-și ochelarii și ținând sus lampa deasupra cufărului deschis. Vai de mine! E vrăful de cirpe vechi ale bătrînului Peter.

— Cam așa ceva, Tabby, zise domnul Brown, ridicînd un năunchi din această avuție.

O, ce fantomă a unei averi moarte și îngropate stîrnise Peter Goldthwaite ca să-l scoată cu totul din minți — și așa cam im-prăștiate. Era aici amăgirea unei sume uriașe, indestulătoare pentru a cumpăra întregul oraș și a clădi toate străzile din nou, dar care, așa mare cum era, nu făcea doi bani în ochii unui om cu scaun la cap. Atunci care erau oare — așa, stînd strîmb și judecînd drept — comorile înșelătoare din cufăr? Păi erau cupoane de credit din provincie, bonuri de tezaur, note de la băncile din provincie și alte hîrtoage dintr-astea, din prima emisiune, vechi de mai bine de un veac și jumătate, încă din vremea glorioasei revoluții engleze. Hirtii de o mie de lire erau amestecate printre băncuțele de un penny și prețuiau tot atîta ca și ele.

— Vasăzică asta mi-era comoara bătrînului Peter Goldthwaite? zise John Brown. Tizul tău, dragă Peter, îți semăna destul de bine; cînd valoarea monedei din provinciile noi a scăzut la jumătate sau un sfert, el a cumpărat-o trăgînd nădejde într-o ridicare a prețului. L-am auzit eu pe bunicul spunînd că bătrînul Peter îi ipotecase lui taică-su chiar casa asta pentru ca să strîngă bani în vederea proiectului său prostesc. Dar hirtiiile s-au depreciat așa de mult, încît nimeni nu mai voia să le ia nici măcar cadou; și așa că bătrînul Peter Goldthwaite a rămas, ca și Peter al doilea, cu miile de lire închise în sîpetul ferecat, dar fără o haină în spinare. Din pricina asta a și înnebunit. Dar nu-i nimic, Peter! Asta e toc-mai capitalul care-ți trebuie ca să clădești palate în văzduh.

— O să ne cadă casa în cap! țipă Tabitha, fiindcă vîntul o cutremura tot mai tare.

— N-are decît! spuse Peter încrucișîndu-și brațele și așezîndu-se pe cufăr.

— Nu, nu, bunul meu prieten, zise John Brown, am eu loc să te găzduiesc și pe tine, și pe Tabby, și am și o boltă în care să punem la loc sigur cufărul cu comoara. Miine o să încercăm să cădem la învoială pentru vînzarea casei ăsteia bătrînești. Prețurile proprietăților cresc frumos, așa că aș putea să-ți plătesc un preț bunice!

— Și eu, vorbi Peter Goldthwaite, inviorîndu-se întrucîtva, am un plan pentru a investi banii cu mult folos.

— Cîț despre asta, își spuse John Brown în sinea lui, va trebui să cerem judecătoriei celei mai apropiate să numească un curator care să ia în păstrare banii; și dacă Peter ține morțiș să se apuce iar de speculații n-are decît s-o facă, după pofta inimii, cu

COMOARA BĂTRÎNULUI PETER GOLDTHWAITE.

*Nu așteptați
ultimă clipă!*

*Cumpărați-vă
din vreme
biletul de
participare
la tragerea*

**LOTO
CENTRAL
DE VINERI**

Cooperativa „INTRECEREA“

București, str. 30 Decembrie nr. 62

Raion T. Vladimirescu

Execută pentru instituții și întreprinderi din sectorul socialist:

broderii în fir și mătase, fanioane, drapele, epoleți, șepcărie de orice fel, pălării de pai, membrane pentru pompe de benzină.

Pentru deservirea populației dispune de următoarele unități:

- B-DUL COȘBUC 7 — *șepcărie — pălării*
- BĂRĂȚIEI 10 — *șepcărie*
- LIPSCANI 74 — *șepcărie*
- LIPSCANI 39 — *șepcărie — mode femei*
- ȘOS. ȘTEFAN CEL MARE 252 — *șepcărie*
- CAL. RAHOVEI 448 — *șepcărie*
- CAL. GRIVIȚEI 162 — *șepcărie — pălării*
- B-DUL 1 MAI 332 — *pălării*
- CALEA GRIVIȚEI 143 — *șepcărie*
- ATELIERULUI 18 — *șepcărie*
- ȘOS. MIHAI BRAVU 54 — *șepcărie*
- 30 DECEMBRIE 29 — *șepcărie*
- 30 DECEMBRIE 31 — *mode femei*
- 30 DECEMBRIE 58 — *șepcărie*
- 30 DECEMBRIE 62 — *șepcărie — pălării*
- BREZOIANU 9 — *mode femei*

APARE DE TREI ORI PE LUNA - PREȚUL 1 LEU